GEMEENTE ENSCHEDE

ENSCHEDE: STAD VAN TWENTE

KRACHT VOOR NEDERLAND

COALITIEAKKOORD 2026-2030

PRO ENSCHEDE | Burger Belangen Enschede | VVD | Christen Unie

ENSCHEDE

ENSCHEDE: STAD VAN TWENTE, KRACHT VOOR NEDERLAND.

Beste inwoners van Enschede, ondernemers, partners, onderwijsinstellingen, verenigingen en iedereen die zich met onze stad verbonden voelt,

Wij zijn Enschede. Stad van Twente. Grensstad met wereldblik, midden in Europa. Van betekenis voor Nederland. Nuchter in toon, groot in wat we bijdragen. Een stad die verantwoordelijkheid neemt. Voor Twente, voor Overijssel, voor Nederland en voor het Europa dat hier begint.

Een stad die de hele regio versterkt. Met voorzieningen, opleidingen, werkgelegenheid, sport, cultuur en zorg. Met ROC van Twente, AKI, Saxion, Universiteit Twente en Kennispark leiden we talent op, vertalen we onderzoek naar toepassingen en bieden we ruimte aan bedrijven om te groeien. In Enschede worden ideeën niet alleen bedacht, ze worden getest, gemaakt en opgeschaald. Onze innovaties dragen bij aan wereldwijde veranderingen.

INVESTEREN IN DE TOEKOMST

De komende jaren investeren we vele miljoenen in de kracht van onze stad. We investeren in wonen, bereikbaarheid, werkgelegenheid, vitaliteit en daarmee in de toekomst van ons allemaal. Daarmee leveren we een forse bijdrage aan de schaalsprong van Twente, de grote groei in wonen en werken die Enschede ambieert. Dat verbetert ons vestigingsklimaat en levert niet alleen economische, maar ook maatschappelijke waarde op. Op die manier werken we aan een toekomstbestendige en weerbare samenleving die staat als een huis.

LEVEN IN DE STAD

Het ritme van de stad is en blijft herkenbaar: de terrassen op de Oude Markt, het gonzen van De Grolsch Veste, zwemmen in het Rutbeek, fietsen door het groen. Dit maakt Enschede thuis. Voor mensen die hier zijn geboren. Voor mensen die hier een nieuw begin maken. Thuis voor jongeren die hun toekomst opbouwen, voor gezinnen die ruimte zoeken en voor ouderen die hier prettig en vertrouwd willen blijven wonen. Iedere generatie moet hier een plek kunnen vinden.

Juist daarom maken we keuzes die verder kijken dan vandaag alleen. Zodat Enschede ook voor volgende generaties een stad is waar mensen willen blijven, zich welkom voelen en kunnen meedoen. De groene verbindingen, in combinatie met groei maken de stad van de toekomst niet alleen slimmer, maar ook socialer en beter verbonden.

SAMEN BOUWEN AAN ENSCHEDE

Enschede is nog te vaak een stad van twee snelheden. Er is groei, maar niet iedereen profiteert vanzelf mee. Dit verschil overbruggen vraagt om richting, doorzettingsvermogen en samenwerking. Niet stilstaan, maar doorpakken. Dat doen we samen met de inwoners van onze stad. De toekomst van Enschede ontstaat in buurten en wijken, in de eigenheid van onze dorpen Boekelo, Glanerbrug, Lonneker en Usselo, in scholen en bedrijven, in verenigingen, op sportvelden, in culturele instellingen, in zorg en onderwijs, op straat en aan de keukentafel. Daar ontstaat de stad. Schouder aan schouder.

Daarmee is dit meer dan een akkoord. Het is een uitnodiging. Aan iedereen die zich met Enschede verbonden voelt. Aan iedereen die de waarde van deze stad ziet en wil bijdragen aan een sterke, warme en toekomstgerichte gemeenschap.

WIJ ZIEN DIE TOEKOMST VOOR ONS. IN ENSCHEDE KAN HET. SAMEN GAAN WE HET WAARMAKEN.

INHOUDSOPGAVE

1 EEN BETROUWBAAR BESTUUR DAT LEVERT 5

2 WONEN EN VOLKSHUISVESTING 6

2.1 Ruimtelijke ontwikkelstrategie, Spoorzone Enschede Hengelo 8
2.2 Bouwen in de stad waar het kan, aan de randen waar het moet 8

3 BESTAANSZEKERHEID, MEEDOEN, WELZIJN EN ZORG 9

3.1 Bestaanszekerheid 9
3.2 Asiel en integratie 11
3.3 Oekraïense ontheemden 11
3.4 Zorg en ondersteuning van inwoners 12
3.5 Preventie 14
3.6 Ziekenhuiszorg op topniveau 14
3.7 Gezond leven 15
3.8 Dierenwelzijn 15

4 JEUGD, ONDERWIJS EN KANSENGELIJKHEID 16

4.1 'Onze jeugd, onze zorg' zetten we voort 16
4.2 Ondersteunen en motiveren boven zware hulp 17
4.3 Specialistische jeugdzorg 18

5 VEILIGHEID, HANDHAVING, OPENBARE ORDE EN SOCIALE VEILIGHEID 19

5.1 Ondermijning 19
5.2 Handhaving 20
5.3 Inzet van BOA's 20
5.4 Tegengaan overlast 21
5.5 Sociale veiligheid 21
5.6 Weerbaarheid 21
5.7 Vuurwerkverbod 21

6 LEEFOMGEVING, OPENBARE ORDE EN GROEN & AFVAL 22

6.1 Afval 23
6.2 Klimaatadaptatie 24
6.3 Buitengebied en dorpen 25

7 DUURZAAMHEID, ENERGIE EN TOEKOMSTBESTENDIGHEID 26

7.1 Netcongestie topprioriteit 27
7.2 Slim omgaan met energie 27
7.3 Duurzame bedrijventerreinen en energy hubs 28
7.4 Gemeentelijk duurzaamheidsfonds 28
7.5 Warmte en Twence 28
7.6 Windenergie 29

8 ECONOMIE, WERK, INNOVATIE EN ONDERNERMERSCHAP 30

8.1 Investeren in ruimte voor werk: strategische investeringsagenda 30
8.2 Toekomstbestendige werklocaties en betaalbare werkplekken 31
8.3 Kennispark, Vredestein en Technologybase 31
8.4 Havenkwartier en Parkweg 32
8.5 Innovatief Enschede 32
8.6 Talent, vakmanschap, arbeidsmarkt en informeel werk 33
8.7 Een levendige stad voor inwoners, bezoekers en ondernemers 34
8.8 Openingstijden supermarkten 35

9 MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID EN PARKEREN 36

9.1 Tweede ringstructuur 36
9.2 Openbaar vervoer, fiets en parkeren 37
9.3 Regionale bereikbaarheid 38
9.4 Verkeersveiligheid en sociale veiligheid in de openbare ruimte 38

10 CULTUUR, SPORT, RECREATIE EN ERFGOED 39

10.1 Cultuur 39
10.2 Cultuur voor kinderen en gezinnen 39
10.3 Creatieve broedplaatsen en ruimte voor makers 40
10.4 Initiatieven uit de stad 40
10.5 BIS instellingen, AKI en cultuursubsidies 41
10.6 Huisvesting cultuur: het Warenhuis 41
10.7 Kerkenvisie 41
10.8 Sport 42
10.9 BSS nota 42
10.10 FC Twente 43
10.11 IJsbaan Twente 43
10.12 Opdracht SES 43
10.13 Multifunctionele sportcomplexen en clustering sportparken 43
10.14 Sportaal 44
10.15 Recreatie 44
10.16 Erfgoed 44

11 BESTUUR EN FINANCIËN 45

11.1 De gemeente als partner van inwoners 45
11.2 Meer zeggenschap voor inwoners 46
11.3 Internationale kwesties en lokale verantwoordelijkheid 46
11.4 Samenwerken waar het loont 47
11.5 Public Affairs en lobby 48
11.6 Digitalisering en datasoevereiniteit 48
11.7 Financieel gezond en verantwoord 48
11.8 Ambtelijke organisatie 50

1. EEN BETROUWBAAR BESTUUR DAT LEVERT

De gemeente is er voor haar inwoners. Achter elke beslissing die wij nemen, staat een mens: iemand die wil wonen, werken, ondernemen of zorgen voor een ander. Tegelijk dragen wij verantwoordelijkheid voor de stad als geheel. Die belangen vallen niet altijd samen. Dat vraagt om zorgvuldige afwegingen en om duidelijke, soms moeilijke keuzes.

Een bestuur dat zulke keuzes durft te maken, moet stabiel, betrouwbaar en daadkrachtig zijn. Het is zichtbaar in de samenleving en aanspreekbaar op wat het doet. Daar bouwen wij in deze bestuursperiode verder aan. Niet met woorden, maar met resultaten die inwoners merken in hun dagelijks leven. Transparantie, financiële degelijkheid en samenwerking vormen daarvoor de basis.
Onze positie als grootste stad van Overijssel brengt verantwoordelijkheid met zich mee, maar ook kracht. We zijn een stad om trots op te zijn: met ruim 162.000 inwoners, onderwijs- en kennisinstellingen, een vliegveld en een topklinisch ziekenhuis. We staan stevig en zelfbewust in onze rol. Niet boven anderen, maar ook niet erachter: als partner die meetelt, invloed heeft en besluiten neemt.

Die positie benutten wij actief. We nemen onze voortrekkersrol in de regio, zijn directe partner van de provincie, ons bedrijfsleven en onderwijs en kennisinstellingen en zitten aan tafel in Den Haag. Daar doen wij ertoe: wij brengen kennis, schaal en ambitie in en zijn een serieuze gesprekspartner bij de keuzes die Nederland vooruithelpen. Dat doen we voor Enschede, én voor de regio. We laten zien wat er mogelijk is en verbinden denken met doen.
Wij betrekken inwoners vroegtijdig en bij plannen en ontwikkelingen in hun wijk, dorp of stad. Daarbij hechten we aan realisme; participatie betekent niet in elke situatie maximale invloed. Wat het wel betekent, is dat we als gemeente ons best doen om iedereen die op een logische manier betrokken is bij een ontwikkeling in de stad, te betrekken bij de plannen die we maken. Daarbij blijft het een taak van de gemeenteraad om alle belangen te wegen en het college de opdracht te geven om datgene uit te voeren wat de gemeenteraad het meest wenselijk acht. Kortom: invloed binnen de daarvoor geldende democratische kaders.

Tegelijk houden wij scherp zicht op de inzet van publieke middelen. Subsidies en samenwerkingen zijn geen doel op zich, maar moeten aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Daarom beoordelen wij regionale en (in)formele samenwerkingen kritisch: op meerwaarde, efficiëntie en uitvoerbaarheid. We leggen daarover helder verantwoording af, waarbij de gemeenteraad alle ruimte krijgt om haar verantwoordelijkheid te nemen.
Op onderwerpen waar dit akkoord geen nieuwe afspraken bevat, zetten wij de bestaande koers voort.

De komende jaren vragen om een bestuur dat keuzes maakt, uitlegt waarom en zich laat aanspreken op het resultaat. We houden Enschede financieel gezond, blijven dichtbij onze inwoners en investeren in wat de stad op de lange termijn sterker maakt. Geen politiek voor de bühne, maar een bestuur dat levert: keuzes die inwoners terugzien in hun straat, hun wijk of dorp en hun dagelijks leven. Daar mag iedereen ons aan houden.
Met het onderzoek "Orde op Zaken in het stadhuis" zijn lessen vastgesteld over de werkwijze van ons als gemeentebestuur. Deze lessen vragen ook de komende periode aandacht van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Daar gaan wij mee door.

2. WONEN EN VOLKSHUISVESTING

Een huis is waar je thuiskomt. Waar je ouder wordt, waar je kinderen opgroeien, waar je je veilig voelt. Dat gunnen we iedereen in Enschede. Daarom voegen we de komende jaren veel woningen toe. Dat is een grote opgave en die nemen we serieus. Daarbij bewaken we steeds de eigenheid en herkenbaarheid van Enschede. De mensen die al in Enschede wonen moeten de kans krijgen om hun woonplek te verbeteren of door te stromen naar een plek die beter past. En tegelijkertijd maken we ruimte voor mensen die hier naartoe komen.

De goede afspraken rondom wonen die we afgelopen jaren hebben gemaakt zetten we door. De corporaties bouwen 2.000 huurwoningen (exclusief studentenwoningen) van de 10.000 nieuw te bouwen woningen in Enschede tot 2035. We houden vast aan de afspraken uit de huidige woonvisie: 70 procent van alle nieuwbouw wordt ontwikkeld in het betaalbare segment. Dat wil zeggen: sociale huur, middenhuur en betaalbare koop. We hanteren deze afspraken niet per project, maar op het totaal van de ontwikkeling in de stad. Verkleuren (het omzetten van het woningtype, bijvoorbeeld van huur naar koop) doen we alleen in blokken en met een onderhoudsplan, zo voorkomen we dat koop- en huurwoningen kriskras door elkaar in één straat staan. Waar we bouwen voor doorstroming in wijken en dorpen, proberen we afspraken te maken om jongeren en ouderen de kans te bieden als eerste door te stromen in hun eigen wijk of dorp. Samen met de woningbouwcorporaties bekijken we of de verdeling tussen loting en inschrijfduur aansluit bij de huidige vraag. Verkopen corporaties woningen in de wijk, dan verwachten we dat ze die vóór de verkoop onderhouden en verduurzamen. Lukt dat niet, dan moet er een plan klaarliggen dat de nieuwe eigenaar zelf kan uitvoeren.

Bij nieuwe koopwoningen geldt een zelfbewoningsplicht: de koper moet er zelf wonen. We maken afspraken over het antwoord op de vraag tot welke marktwaarde dit geldt. We bouwen ook met prioriteit voor doorstroming en stimuleren dat actief met beleid. Er is aandacht voor starters, studenten, senioren en gezinnen. Om talent van buiten te trekken is er specifieke aandacht voor het hogere segment en nieuwe woonvormen. Bijvoorbeeld hofjes, doorstroming in eigen wijk en levensloopbestendigheid.

Bij nieuwbouw continueren we het huidige beleid voor afvalinzameling en parkeren. Bij hoogbouw blijven ondergrondse containers het uitgangspunt, terwijl in laagbouwwijken afval in principe wordt ingezameld via minicontainers dicht bij huis. Daarnaast houden wij vast aan de huidige parkeernormen, zodat nieuwe ontwikkelingen niet leiden tot extra parkeerdruk in bestaande wijken en buurten.

De vocht en schimmelproblemen in huurwoningen, die de afgelopen jaren zijn ontstaan, willen we helpen oplossen. Daarbij nemen we het werk van de woningbouwcorporaties niet over, maar voelen we ons wel verantwoordelijk voor het samen met hen realiseren van een oplossing. We zien een langjarige, gezamenlijke aanpak voor ons. Het moet voor inwoners die met deze problemen te maken hebben, gemakkelijker worden om informatie in te winnen, meldingen te doen en ondersteuning te krijgen. Als inwoners zich actief melden krijgen we zicht op de daadwerkelijke omvang van het probleem en kunnen we werken aan een oplossing. Dit is in lijn met de motie die in maart 2026 raadsbreed is aangenomen.

Om deze ambities waar te maken, nemen we geen hypotheek op de toekomst, maar gaan we wel actief geld regelen dat hiervoor nodig is. We investeren de komende jaren miljoenen extra in gebiedsontwikkeling. Tegelijkertijd bouwen we aan een financiële basis voor de periode na 2035. Alleen door tijdig te sparen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen kunnen we ook op de lange termijn voldoende woningen blijven toevoegen. Zonder deze aanpak ontstaat na 2035 een terugval in de woningbouwproductie.
We onderzoeken hoe we de strategische investeringsagenda verder kunnen vergroten om ook na 2035 groei van de stad te realiseren. Daarbij houden we vast aan de brede inzet van deze agenda, waaronder gebiedsontwikkeling en mobiliteit.

2.1 RUIMTELIJKE ONTWIKKELSTRATEGIE, SPOORZONE ENSCHEDE HENGELO

Onze ruimtelijke ambities, waaronder woningbouw voor onze jongeren en inwoners, bundelen we als Twentse steden in de ruimtelijke ontwikkelingsstrategie (ROS). Hiermee willen we als Twente samen met de provincie Overijssel, het Waterschap Vechtstromen tot afspraken komen met het Rijk voor onze bijdrage aan de nationale groeiopgaven. We zetten maximaal in op de noodzakelijke schaalsprong in inwoners, wonen en arbeidsplaatsen en voorzieningen. De Twentse ambities voor 2050 op het gebied van woningbouw (toevoegen 80.000 woningen) en werken (toevoegen 62.000 banen) zijn richtinggevend en belangrijk voor het realiseren van een veerkrachtig en toekomstbestendig Twente in 2050. Daarbij is het vanzelfsprekend dat alle gemeenten in Twente een bijdrage leveren aan wat er moet gebeuren. We maken hierover in Twente duidelijke afspraken, komen die na en leggen die als gemeenten vast in onze Omgevingsvisies. Dat geldt ook voor ons. De basis voor de afspraken vanuit Enschede in de ROS ligt voor ons in de eerder opgestelde stedelijke investeringsagenda met als prioritaire ontwikkelzone de Spoorzone Enschede Hengelo.

Woningen waarvoor het Rijk subsidie geeft, bouwen we met voorrang. Bij de 1.000 woningen die we per jaar bouwen, houden we oog voor kwaliteit van woonwijken en verdichten we waar dat kan: we bouwen dan meer woningen binnen de bestaande wijk. Dit past binnen onze Omgevingsvisie.

2.2 BOUWEN IN DE STAD WAAR HET KAN, AAN DE RANDEN WAAR HET MOET

Alleen binnen de bestaande stad bouwen, levert in de praktijk onvoldoende woningen op voor onze groeiambitie. Daarom kiezen we voor hybride bouwen: we bouwen binnen de stad én op nieuwe locaties aan de stadsranden. Denk aan gebieden als Horstmanpark en Eschmarkerveld. We streven daarbij naar een goede balans tussen bouwen in de stad en aan de stadsranden, met diverse doelgroepen. Daarbij houden we vanzelfsprekend rekening met natuurgebieden en landgoederen. De komende periode wijzen we extra woningbouwlocaties aan.

In het gebied rond De Grolsch Veste zien wij in dit kader ook kansen. FC Twente wil haar capaciteit verder uitbreiden en heeft aangegeven het gebied rondom het stadion graag te willen herontwikkelen samen met de gemeente. Zowel FC Twente als de gemeente zien de voordelen van het vergroten van de levendigheid in het gebied. Bijvoorbeeld door het mixen van bedrijven, wonen en het toevoegen van commerciële mogelijkheden. Vanwege de ligging vlak bij Kennispark biedt dit een grote kans om beide ontwikkelingen te verbinden. Die grijpen we graag aan. Dit heeft ook betekenis voor het station Kennispark. Vanzelfsprekend trekken we hierbij samen op met partners als ProRail en NS.

© Domijn

3. BESTAANSZEKERHEID,

Een stad kan groeien als er aandacht is voor iedereen, de basis op orde is en zorg en welzijn gegarandeerd zijn voor wie dat nodig heeft. Enschede heeft oog voor wat goed gaat en waar de kansen en opgaven liggen die de komende jaren om aandacht van het gemeentebestuur vragen. Het is niet voor iedereen altijd vanzelfsprekend mee te kunnen doen of in hun eigen levensonderhoud te voorzien. Voor deze inwoners blijven wij ons inzetten ook waar het gaat om zorg en welzijn.

We gaan ervan uit dat we met ons beleid het grootste deel van de vraagstukken op een adequate manier beantwoorden. In situaties waar bij ons beleid niet toereikend is, passen wij de menselijke maat toe.

3.1 BESTAANSZEKERHEID

We zetten het warme en menselijke armoedebeleid 'rondkomen met je inkomen' voort. De ondersteuning gaat verder dan cijfers en regelingen. We zetten ook de komende jaren in op bestaanszekerheid, vertrouwen en gelijkwaardigheid. Het doel is inwoners die dat nodig hebben rust en financiële ruimte te geven, om mee te blijven doen en hun talenten te ontwikkelen. Zo kunnen ze weer werken aan hun eigen toekomst. Met onze partners evalueren we tussentijds.

We zetten verder in op het terugdringen van laaggeletterdheid en zorgen voor aansluiting tussen onderwijs, jeugdzorg en welzijn.

We streven naar de mogelijkheid om dwangsommen bij toeslagenouders in het kader van de Participatiewet buitenwettelijk vrij te laten. Daarnaast kiezen we ervoor geen incassokosten in rekening te brengen bij gemeentelijke schulden. Samen met de Stadsbank blijven we ons inzetten voor een barmhartig schuldenbeleid en schuld-hulpverlening. Vroegsignalering is hierbij het uitgangspunt, we willen schulden zo vroeg mogelijk in beeld krijgen. Inwoners in armoede benaderen we actief, onder meer met campagnes. We stimuleren het vrijwillig budgetbeheer en gaan we door met de inzet van budgetcoaches. Ook gaan we met de Stichting Schuldhulpmaatje in gesprek om een initiatief op te zetten in Enschede.
Voor inwoners die in slecht geïsoleerde huizen wonen blijven we ons samen met de corporaties actief inzetten voor het bestrijden van energiearmoede: een energierekening die te hoog is voor het inkomen. Subsidieregelingen en ondersteuning hiervoor maken we toegankelijker. Rijksgeld zetten we in voor isolatie van woningen in kwetsbare en kansrijke wijken. We bouwen hierbij voort op de succesvolle wijkgerichte aanpak zoals in Hanenberglanden en Twekkelerveld.
Sommige inwoners hebben op bepaalde momenten in hun leven steun van de gemeente nodig. Voor hen bekijken we de mogelijkheid om loketten en diensten op één plek samen te brengen. Ook wijzen we hen proactief op de mogelijkheden voor inkomensondersteuning en bijzondere bijstand.
Om voor de hulp van de Stichting Leergeld in aanmerking te komen, blijven we vasthouden aan de 130%-grens: hulp voor inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Voor overige ondersteuning hanteren we de 120%-grens.

We behouden het kindpakket en kijken hoe we het bereik kunnen vergroten.
Mensen die een bijstandsuitkering ontvangen en kunnen werken, ondersteunen we actief bij het volgen van een opleiding. Doorstromen naar een baan is het doel, want meedoen staat voorop. We passen daarbij de menselijke maat toe.

Het Twents Fonds voor Vakmanschap geven we een toekomstbestendige plek binnen de beweging naar een regionaal werkcentrum, die het Rijk heeft ingezet.

Voor mensen met een (arbeids)beperking blijven we ons inzetten via onze eigen sociale werkvoorziening, de DCW. Ook de komende jaren blijven een beroep doen op onze ondernemers om hen in hun bedrijf aan de slag te laten gaan.

De nieuwe Stadskas van Enschede (de transformatie van de oude Kwekerij) realiseren we deze bestuursperiode. Het duurzame pand gaat dienen als inclusieve leer- en werkplek voor DCW, met daarnaast ruimte voor stadslandbouw en daghoreca. We zetten de samenwerking met de DCW voort om de stad te vergroenen.

3.2 ASIEL EN INTEGRATIE

Nieuwkomers in Enschede krijgen de kans en de verantwoordelijkheid om mee te doen. Wij zetten in op taal, onderwijs, werk, vrijwilligerswerk en deelname aan het verenigingsleven. Zo bevorderen we zelfredzaamheid, integratie en ontmoeting tussen nieuwe en bestaande inwoners.Op die manier zetten we ons samen in om hen zo snel mogelijk deel te laten worden van onze samenleving. Voor inburgering en integratie blijven we bij het Rijk aankloppen voor financiering. Goede kennis van de Nederlandse taal en cultuur is van groot belang om mee te kunnen doen in onze samenleving en voor iemands bestaanszekerheid.

Wij zijn bereid om het huidige AZC onder de bestaande voorwaarden en garanties op de bestaande locatie met vijf jaar te verlengen, gerekend vanaf de einddatum. Daarmee levert Enschede ook in de toekomst een belangrijke bijdrage aan de opgave in onze regio. We blijven daarbij de buurt betrekken via het bestaande omwonendenoverleg.

3.3 OEKRAÏENSE ONTHEEMDEN

Voor Oekraïense ontheemden die vanwege oorlog hun land hebben moeten verlaten, blijft Enschede een veilige opvangplek bieden zolang als dat nodig is. We stimuleren participatie, taalontwikkeling, onderwijs en arbeid, zodat mensen zoveel mogelijk zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving. Daarbij bereiden we ons voor op toekomstige landelijke ontwikkelingen rondom verblijf en huisvesting van deze groep.

3.4 ZORG EN ONDERSTEUNING VAN INWONERS

We blijven ons verantwoordelijk voelen voor de mensen die voor korte of langere tijd extra hulp nodig hebben. Preventie en zorg horen wat ons betreft bij elkaar. Ook de komende jaren blijven we hierop inzetten. We gaan door met het vastgestelde beleid 'Samen leven, samen zorgen'.

We heroverwegen de positionering en toekomst van de wijkteams. Het wijkteam gaat nog meer wijkgericht werken aan de ondersteuning van inwoners, in samenwerking met welzijns- en buurtwerkers en partners in de wijk. Daarbij volgen we de werkwijze van het project 'hulp om de hoek'. We zetten erop in om het aantal aanbieders per wijk voor verschillende zorgvormen te verkleinen en strategische partnerschappen te sluiten. Het uitgangspunt is: minder indicaties en doorverwijzingen en vaker gewoon hulp bieden. We kiezen voor regie op het gezin, met één aanspreekpunt binnen de wijkteams. We willen dat kinderen en gezinnen sneller passende en effectieve hulp krijgen en niet vastlopen in herhaalde of ineffectieve trajecten. Daarom maken we voor ieder kind dat bij de wijkteams in Enschede wordt aangemeld een verklarende analyse waarin we inzichtelijk maken wat er speelt, hoe dit is ontstaan en wat nodig is om hulp wel te laten slagen. We willen kindermishandeling en huiselijk geweld sneller signaleren en de veiligheid van kinderen direct vergroten. Daarom halen we expertise uit het gedwongen kader en Veilig Thuis naar de wijkteams. Dit koppelen we aan de verklarende analyse, zodat sneller passende en effectieve hulp wordt ingezet. We willen slachtoffers sneller toegang geven tot hoogwaardige hulp en de regionale expertise bundelen. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden om een Filomenahuis te openen in Twente, waar slachtoffers van huiselijk geweld terecht kunnen voor laagdrempelige hulp en ondersteuning. Dit verbinden we nadrukkelijk aan een wenselijk verbonden aan het toekomstscenario van de wijkteams.

We kijken naar de balans tussen generalisten en specialisten in het wijkteam. De wijkteams gaan meer wijkgericht werken en minder in centrale afhandelingsblokken. In de teams per wijk zorgen we voor een goede balans van specialisten op het gebied van jeugd & gezin en op het gebied van zorg & ondersteuning. We willen dat inwoners te maken hebben met een wijkcoach met genoeg kennis en kunde van het domein waarin de ondersteuningsvraag ligt. We onderzoeken of we meer expertise kunnen inzetten bij de wijkteams, in het bijzonder in het kader van de jeugdwet. Daarbij volgen we het voorbeeld van Veendam, waar goede resultaten zijn behaald met de inzet van specialisten van jeugdzorgaanbieders bij het beoordelen van de vraag welke zorg nodig is.

We onderzoeken of we het beschikbaar stellen van hulpmiddelen en het regelen van woningaanpassingen beter kunnen organiseren, bijvoorbeeld op één centrale plek. We erkennen mantelzorg als waardevol en ondersteunend. Wel hebben we oog voor wat dit doet met jonge mantelzorgers en blijven oog houden voor situaties waar vervangende zorg (respijtzorg) tijdelijk een oplossing kan zijn.

De manier waarop we inwoners met ondersteuningsvragen helpen en ondersteunen willen we verder verbeteren. We ontwikkelen een heldere en samenhangende visie op de toekomst van dit deel van het sociaal domein in Enschede, die leidend is voor de inrichting van het werk van het wijkteam, het welzijnswerk, (jeugd) zorg en de maatschappelijke ondersteuning in de komende jaren. De bestaande plannen rond jeugd en WMO worden vervolgens op deze leest verder aangescherpt.

We hebben aandacht voor het tekort aan pleeggezinnen. Bij mogelijke oplossingen houden we per geval ook rekening met culturele achtergronden.
Voor de centrumtaak beschermd wonen (Enschede regelt dit als centrumgemeente voor de regio) breiden we het aantal plekken uit. Daarbij kijken we naar een goede verdeling over de regiogemeenten. Iedere gemeente draagt een eerlijk deel bij.

We onderzoeken waar we de budgetten beschermd wonen en middelen voor dak- en thuislozen kunnen samenvoegen met het oog op efficiëntie en effectiviteit.

We kiezen voor minder aanbieders in de zorg. We bouwen een langdurige relatie op met aanbieders met kennis van zaken van de Enschedese situatie en die werken vanuit duurzaam ondernemerschap. Bij de aanbesteding blijven we nieuwe aanbieders onderwerpen aan een onderzoek naar integriteit (Bibob-procedure), als dit wenselijk is of als signalen daartoe aanleiding geven.

We zetten in op het uitbreiden van paradijsvogelwoningen: eenvoudige woningen op een rustige plek voor mensen voor wie wonen in een gewone buurt niet lukt. Zo hebben ook de meest kwetsbare inwoners een plek waar ze kunnen verblijven, zonder overlast.

Er is een kleine, maar vaste groep mensen die veel overlast veroorzaakt in het centrum door een complexe combinatie van zorgen en problemen in hun leven. Er komt een Straatzorgteam. Dat team begeleidt mensen die overlast veroorzaken in het centrum of op andere plekken in de stad, en helpt hen om zorg of hulp te aanvaarden.

Niemand in onze stad hoeft op straat te slapen. We onderzoeken of we de winternachtopvang ook in de zomer open kunnen houden. Zolang er onvoldoende plekken voor beschermd wonen zijn, zetten we middelen voor beschermd wonen ook in voor de opvang in de maatschappelijke opvang en de winternachtopvang.

3.5 PREVENTIE

Sinds 1 januari 2026 is de gemeente wettelijk verplicht om actief beleid te voeren op suïcidepreventie. De middelen die hiervoor beschikbaar zijn zetten we in volgens ons suïcidepreventiebeleid. Over de resultaten zullen we de gemeenteraad periodiek informeren.

We benadrukken het belang van seksuele voorlichting op scholen en van informatie en middelen om zwangerschappen en geslachtsziekten te voorkomen. Waar nodig faciliteren we dit. We gaan preventief beleid voeren om vapen tegen te gaan en jongeren waar mogelijk te beschermen tegen de gevaren van de 'onlinewereld'. Effectieve verslavingszorg kan bijdragen aan het terugdringen van de gevolgen van verslaving en van de overlast die dit voor anderen kan meebrengen. We gaan door met het drugsbestrijdingsfonds om te voorkomen dat drugsgebruik normaal wordt gevonden.

Het gokpreventieplan zetten we door. Reclame voor gokken gaan we met alle mogelijke gemeentelijke middelen tegen.

We willen het voor de Stichting Voorkom en andere organisaties mogelijk maken om met preventieve voorlichting over verslavende middelen meer jongeren op scholen in Enschede te bereiken. De Stichting Voorkom is gericht op het voorkomen van verslavingen aan alcohol, drugs, gamen, gokken en roken.

We onderzoeken of het wettelijk is toegestaan tandzorg voor mensen met lagere inkomens beschikbaar te stellen vanuit het fonds bijzondere noden of de bijzondere bijstand.

We stellen een sociale kaart op: een overzicht waarop per wijk te zien is welke voorzieningen er in de stad beschikbaar zijn met het oog op goede zorg.

3.6 ZIEKENHUISZORG OP TOPNIVEAU

Enschede beschikt met het MST (Medisch Spectrum Twente) over een topklinisch ziekenhuis met zorg op topniveau. We stimuleren de samenwerking met het ZGT (Ziekenhuisgroep Twente) om hier de maximale zorg te kunnen blijven bieden. Dat geldt ook voor de samenwerking met het Roessingh, de Universiteit Twente en het universitaire ziekenhuis in onze partnerstad Münster. We zetten de samenwerking met het MST voort en zullen we ons er maximaal voor inspannen dat de specialistische zorg in Enschede behouden blijft voor de langere termijn.

3.7 GEZOND LEVEN

We blijven ook de komende periode geld investeren in vergroening van schoolpleinen, speelgelegenheden, het vergroenen van de stad en zorgzame buurten.

Iedereen heeft recht op een huisarts. Helaas staan er in Enschede nog steeds inwoners op een wachtlijst. De afgelopen jaren is het gelukt om in intensieve samenwerking met huisartsen en zorgverzekeraar Menzis het huisartsentekort terug te brengen van 12.500 inwoners zonder huisarts naar 3.000 inwoners zonder huisarts. We streven ernaar samen met Menzis het huisartsentekort in de stad naar nul te brengen.

We maken het mogelijk dat huisartsen een betaalbare, stadsbrede parkeervergunning kunnen kopen voor het uitvoeren van hun werk.

We maken met Menzis en zorgpartners in de stad een lokale agenda om sterker te werken aan de beweging van zorg naar gezondheid: meer inzetten op gezond blijven, zodat er minder zorg nodig is.

We willen ouders en kinderen via hun onlinewereld beter bereiken en preventie effectiever maken. Daarom willen we dat de GGD actiever online campagnes inzet gericht op kinderen, jongeren en ouders.

Wij trekken meer artsen aan, tandartsen, huisartsen en forensisch artsen door een aantrekkelijk aanbod te creëren waardoor zij zich in Enschede willen vestigen.
We bereiden ons actief voor op de dubbele vergrijzing (meer ouderen, die ook steeds ouder worden), door in ons zorgbeleid rekening te houden met een afname van beschikbaar personeel en de toename van inwoners die zorg nodig hebben. Door sterker te investeren in zorgzame buurten, waar mensen kunnen rekenen op een sterk netwerk van zorg en welzijn in de wijk, maken we het mogelijk dat ouderen zo lang mogelijk prettig op zichzelf kunnen blijven wonen in een passende woning. De positieve ervaringen daarmee in De Posten en De Eschpoort bouwen we verder uit naar alle wijken die we als zorgzame buurt hebben aangemerkt. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is zorgzame buurten rondom andere ontmoetingsplekken te organiseren.
We blijven aandacht houden voor eenzaamheid en zetten ons beleid om eenzaamheid tegen te gaan voort.

3.8 DIERENWELZIJN

Dieren dragen bij aan het geluk, welzijn en de vitaliteit van onze inwoners. Daarom geven wij dierenwelzijn een vaste plek binnen ons beleid.
Wij verkennen hoe bestaande initiatieven beter vindbaar en toegankelijk gemaakt kunnen worden voor inwoners met een smalle beurs. Daarbij gaan wij in gesprek met betrokken organisaties om te onderzoeken of voorzieningen zoals de voedselbank en de dierenvoedselbank beter op elkaar kunnen aansluiten. Ook zetten wij in op samenwerking met dierenwelzijnsorganisaties, zodat inwoners die geconfronteerd worden met noodzakelijke dierenartskosten geholpen worden bij het vinden van passende hulp, fondsen of andere voorzieningen die deze kosten kunnen ondersteunen. Daarnaast zorgen wij samen met onze partners voor toegankelijke voorlichting via de gemeentelijke website over de verantwoordelijkheden en kosten van het houden van huisdieren, beschikbare hulpvoorzieningen en het herkennen en melden van dierenleed. Ook nemen wij dierenwelzijn standaard mee in de aanpak van huiselijk geweld, omdat dieren in dergelijke situaties vaak slachtoffer zijn van mishandeling of verwaarlozing.

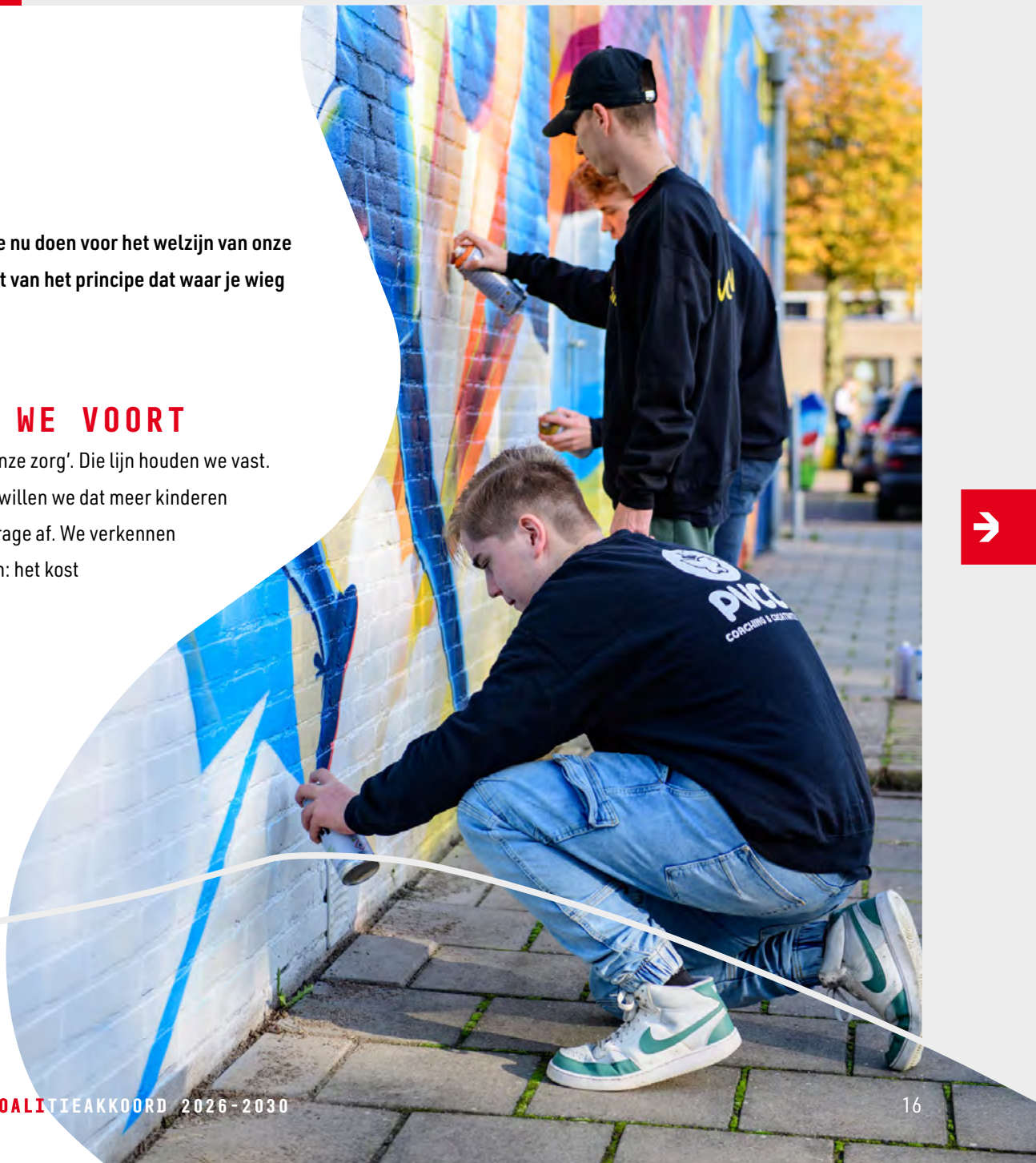
4. JEUGD, ONDERWIJS EN KANSENGELIJKHEID

De toekomst van Enschede en de wereld ligt in handen van onze jeugd. Wat we nu doen voor het welzijn van onze kinderen, betaalt zich uit in de ontwikkeling van onze stad. Daarbij gaan we uit van het principe dat waar je wieg staat niet mag bepalen waar je toekomst ligt.

4.1 'ONZE JEUGD, ONZE ZORG' ZETTEN WE VOORT

De afgelopen bestuursperiode zijn belangrijke stappen gezet met 'Onze jeugd, onze zorg'. Die lijn houden we vast. Ook het tienjarenplan kansengelijkheid zetten we voort. In de komende periode willen we dat meer kinderen gebruikmaken van de voorschoolse educatie. Daarom schaffen we de ouderbijdrage af. We verkennen of we dit budgetneutraal kunnen oplossen door de uitvoeringskosten te verlagen: het kost de gemeente dan geen extra geld.

4.2 ONDERSTEUNEN EN MOTIVEREN BOVEN ZWARE HULP

Het Familiehuis helpt voorkomen dat zwaardere hulp nodig is. De afgelopen periode is zo'n huis, naar Zweeds voorbeeld, in stadsdeel West tot stand gebracht. We zien de toegevoegde waarde en willen dit initiatief graag uitbreiden naar andere delen van de stad. Ontmoeting, ondersteuning en herkenning dichtbij kunnen serieuze problemen op de lange(re) termijn helpen voorkomen. De komende periode werken we toe naar een familiehuis in elk stadsdeel, waar mogelijk gekoppeld aan bestaande of nieuwe ontmoetingsplekken. Elk familiehuis biedt groepsgerichte relatietherapie aan. Daar doen we tot nu toe in West goede ervaringen mee op. Ook onderzoeken we hoe we gezinsadvocaten een plek kunnen geven in elk familiehuis, zodat echtscheidingen geen vecht-scheidingen worden. Zo beperken we de impact van conflicten en echtscheidingen tussen ou-ders op kinderen en jongeren.

Het ondersteunen en motiveren van jeugd in alle facetten zien we als een belangrijke opdracht. We zetten het aanbod van sport en bewegen via Sjors Sportief graag voort. Dit project biedt basisschoolleerlingen (4–12 jaar) de kans om gratis proeflessen te volgen bij sportverenigingen en creatieve aanbieders in de stad. Ook ondersteunen we de huiskamer aanpak, plekken waar jongeren samen kunnen komen.

De Lokaal Educatieve Agenda (LEA) breiden we in de komende periode uit naar alle kinderen en jongeren. Daarbij hebben we bijvoorbeeld ook aandacht voor schuldpreventie en voorlichting aan jongeren. We vergroten de inzet op belangrijke vaardigheden als burgerschap. Datzelfde geldt voor digitale vaardigheden. De bestaande initiatieven rond deze onderwerpen krijgen onverminderd een plek in onze ambities. Daarbij werken we samen met partijen in de stad, zoals Stichting Leergeld, het onderwijs en sportverenigingen. Samen optrekken in de vraagstukken die zij zien en op de agenda zetten, is wat ons betreft van onschatbare waarde.

We stimuleren het enthousiasme voor techniekonderwijs en koppelen dat aan de inzet rond het 'Akkoord voor vakmanschap', een samenwerking tussen de gemeente Enschede en vier vmbo-scholen (Greijdanus, Het Stedelijk, Bonhoeffer College en Zone.college).

Het Rijk ziet en waardeert de aanpak rond startkwalificaties (minimaal een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2) in de 'Twentse Belofte', een regionale samenwerking in Twente die jongeren helpt om hun school af te maken of passend werk te vinden. Die lijn zetten we door. We zien dat alle onderwijsniveaus hun eigen waarde in de maatschappij hebben. Daarom willen we ook de toekomst van het vmbo verder versterken (mede vanwege het belang van techniekonderwijs). Het vmbo is een deel van het antwoord op de grote vraag die de arbeidsmarkt ons stelt. De positie van het vmbo bekijken we breed, in samenspraak met de schoolbesturen. We maken een plan van aanpak om het aanbod en de positionering van de scholen in Enschede te versterken.

We verkennen hoe schoolgebouwen breder maatschappelijk gebruikt kunnen worden, zodat ze een vaste, vertrouwde plek (anker) in de wijk worden. Dit is in lijn met het onderwijshuisvestingsplan. We benutten de positieve aspecten in het concept van de familiescholen, waarin scholen, ouders en wijkpartners intensief samenwerken. We blijven de ventilatienorm uit het plan hanteren en stimuleren verdere verduurzaming van schoolgebouwen. We onderzoeken de mogelijkheden voor een open schoolpleinenbeleid: schoolpleinen die buiten schooltijd open zijn voor kinderen uit de buurt.

Het uitgangspunt is dat iedereen in Enschede moet kunnen meedoen en kansen verdient. Stagediscriminatie keuren we daarom af. De bibliotheek moet toegankelijk zijn voor alle doelgroepen in Enschede. Het lidmaatschap blijft gratis tot 27 jaar.

4.3 SPECIALISTISCHE JEUGDZORG

Enschede zet zich er in de regio voor in dat de specialistische jeugdzorg zoveel mogelijk taakgericht en via lumpsumbudgetten (een vast totaalbudget per aanbieder) wordt georganiseerd. Dat doen we met enkele grote systeemaanbieders en een gedeelde verantwoordelijkheid: minder uithuisplaatsingen, meer hulp voor het hele gezin en langdurige betrokkenheid bij jongeren, binnen de beschikbare budgetten. We investeren in regionale samenwerking om, samen met jeugdzorgpartijen, te werken aan een toekomstbestendige jeugdzorg in Twente.

5. VEILIGHEID, HANDHAVING, OPENBARE ORDE EN SOCIALE VEILIGHEID

Een stad die wil groeien, moet zorgen dat inwoners en ondernemers zich er prettig voelen. Veiligheid is daarbij van groot belang. Dat gaat om klassieke veiligheid, zoals het voorkomen van criminaliteit en overlast, maar ook om sociale veiligheid: je vrij voelen om jezelf te zijn, zonder angst voor intimidatie of discriminatie. Daarbij is het van belang dat onze inwoners erop kunnen vertrouwen dat we handhaven waar dat nodig is. Veiligheid staat steeds minder op zichzelf en raakt aan wonen, zorg, leefbaarheid en bestaanszekerheid. De uitdaging is om deze samenwerking blijvend te organiseren, op tijd op te schalen en professionals in de uitvoering duidelijke kaders te bieden.

Enschede zet gericht in op een veilige, weerbare en verbonden samenleving.
We bouwen voort op de ingezette lijnen.

5.1 ONDERMIJNING

Ondermijning vormt betonrot in de fundamenten van de samenleving. Ondermijning door georganiseerde criminaliteit tast de stabiliteit van onze prachtige samenleving aan. Dat willen we koste wat kost voorkomen. Systeemkwetsbaarheden die hieraan ten grondslag liggen brengen we in beeld en pakken we in samenhang met OM en politie op. Kwetsbare groepen en inwoners zijn gevoelig voor de risico's van ondermijning, net als ondernemingen en overheid. Deze verwevenheid van boven- en onderwereld verdient een integrale aanpak, waarin we weerbaarheid op het gebied van kwetsbare groepen (jongeren, ondernemers) vergroten, door als gemeente de regionale en euregionale samenwerking op te blijven zoeken.

5.2 HANDHAVING

Veiligheid en handhaving van de openbare orde staan allang niet meer op zichzelf. Ze hangen samen met andere problemen in de stad: ondermijning (vermenging van de criminele onderwereld met de bovenwereld), criminele activiteiten, (drugs)overlast, geweld tegen mens en dier en maatschappelijke problemen vanuit zorg, welzijn en maatschappelijke opvang. De burgemeester heeft hier zijn rol en verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid. Hierbij zoekt hij de samenwerking met stadsdeelwethouders om problemen in de stadsdelen op te lossen. Het instrument preventief fouilleren kan worden ingezet door de burgemeester, in samenspraak met de driehoek: het overleg van burgemeester, politie en Openbaar Ministerie. Het opleggen van een last onder dwangsom heeft onze voorkeur in situaties waarbij minderjarigen betrokken zijn.

We vinden strenge handhaving van het verbod op telefoongebruik in de auto belangrijk. Dit doen we in overleg met politie en Openbaar Ministerie. Daarnaast zijn we voorstander van het aanpakken van straatintimidatie en van een sisverbod: een verbod op sissen en naroepen op straat. Wij volgen de landelijke proef die loopt in een aantal gemeenten en de vervolgstappen die worden gezet door het Rijk.

De 'patseraanpak' willen we onderdeel laten zijn van het lokaal veiligheidsbeleid. Zo raken we criminelen en overlastgevers direct in hun portemonnee en status. Dit draagt bij aan het bestrijden van zogeheten 'ondermijnende criminaliteit', waarbij pronken met illegaal verkregen rijkdom wordt ontmoedigd.

5.3 INZET VAN BOA'S

Bijzondere opsporingsambtenaren (boa's) van de gemeente hebben een steeds belangrijkere rol in de aanpak van leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken. Ook zijn boa's een onmisbare samenwerkingspartner voor de politie. De taken van de boa's worden sterk beïnvloed door maatschappelijke ontwikkelingen. We blijven onze boa's ondersteunen, zodat zij hun werk goed kunnen blijven doen. Daarbij kijken we wat er nodig is, aanvullend op de extra bevoegdheden die zij al hebben gekregen.
We willen de uitrusting met een korte wapenstok en pepperspray mogelijk maken, maar alleen als boa's zich daar comfortabel bij voelen. Dan zetten wij hierin formele stappen. Ook zetten we ons in voor een goede balans in de verantwoordelijkheden tussen de politie en onze boa's.

5.4 TEGENGAAN OVERLAST

We vinden het belangrijk dat iedereen in Enschede zich veilig voelt en dat de overlast tot een minimum wordt beperkt. Dat geldt voor de binnenstad en voor onze wijken. De komende jaren blijven we inzetten op het tegengaan van overlast door (hang)jongeren, drugsoverlast of andere straatcriminaliteit. Als het doel gerechtvaardigd is, zetten we cameratoezicht in.

De inzet van jeugd- en jongerenwerkers en reclassering draagt bij aan preventie, aan het begeleiden van jongeren om te voorkomen dat zij op het slechte pad raken en aan het tegengaan van recidive: terugval in crimineel gedrag.

5.5 SOCIALE VEILIGHEID

De handel in vapes en verkoop van vuurwerk op scholen willen we samen met partners en politie aanpakken.

Wij treden hard op tegen vandalisme, overlast, het vernielen van eigendommen en het bedreigen van boa's en hulpverleners, waarbij we het niet accepteren als overlastgevers zich verschuilen achter het demonstratierecht.

De laatste tijd is er terecht veel aandacht voor de sociale veiligheid: de vrijheid om jezelf te zijn zonder angst voor pesterijen, discriminatie of grensoverschrijdend gedrag. Tegen deze achtergrond zetten we ons LHBTIQ-beleid voort. Specifiek voor de veiligheid van vrouwen blijven we uitvoering geven aan het plan van aanpak om femicide (vrouwenmoord) en intieme terreur tegen te gaan. Dit lokale beleid sluit aan op het landelijke plan en is gericht op betere registratie, vroegtijdige herkenning van signalen en intensievere ondersteuning van vrouwelijke slachtoffers.

5.6 WEERBAARHEID

Geopolitieke spanningen, klimaatverandering en digitale afhankelijkheid maken dat ontwrichtende crisisscenario's, zoals langdurige stroomuitval, reëler zijn dan voorheen. Dit heeft direct impact op inwoners en ondernemers en vraagt om inzet van de hele gemeentelijke organisatie. Daarbij is bedrijfscontinuïteit (het kunnen doorgaan van het gemeentelijke werk) een belangrijk thema. Ook maken we gebruik van de weerbaarheidscampagnes van het Rijk. We komen met een expliciete en gezamenlijke aanpak voor crisisbestendigheid. Niet alleen om onze organisatie weerbaar te houden, maar ook om onze inwoners zo goed mogelijk te informeren. We voeren regie op het inrichten van eventuele noodsteunpunten (plekken waar inwoners tijdens een crisis terechtkunnen), samen met kerken, buurtcentra en (sport)verenigingen. Ook sturen we op bewustwording bij ondernemers, instellingen en inwoners.

5.7 VUURWERKVERBOD

We voeren het landelijk vuurwerkverbod uit. In de Veiligheidsregio Twente maken we samen nadere afspraken over hoe we omgaan met mogelijke ontheffingen. Die wachten we af.
In het besef dat vuurwerk als traditie in Enschede door veel mensen mooi wordt gevonden, geven we als gemeente Enschede de voorkeur aan een verlichte droneshow als alternatief voor vuurwerk.

6. LEEFOMGEVING, OPENBARE ORDE EN GROEN & AFVAL

Enschede heeft de ambitie om uit te groeien tot de groenste en schoonste stad van Europa. Met ons Groenambitieplan, een hoogwaardige openbare ruimte en een zichtbare aanpak van vervuiling en verloedering bouwen wij verder aan een stad die aantrekkelijk is om in te wonen, werken, recreëren en ondernemen.

Een aantrekkelijke leefomgeving is meer dan alleen een mooie openbare ruimte. Het is een omgeving waarin mensen elkaar ontmoeten, zich veilig voelen, kunnen bewegen en gezond kunnen leven. Daarom blijven wij investeren in een groene, schone en veilige stad waar inwoners graag wonen, werken en recreëren.

Met ons Groenambitieplan bouwen wij verder aan Enschede als één groot groen park. Door parken, groenstroken, wandelroutes en fietspaden met elkaar te verbinden, ontstaat een sterke groene structuur door de hele stad. Deze groene verbindingen versterken niet alleen de biodiversiteit en klimaatbestendigheid van Enschede, maar maken de stad ook aantrekkelijker voor inwoners en bezoekers. Daarbij koesteren wij de parken die Enschede rijk is en blijven wij investeren in kwaliteit, beleving en toegankelijkheid. De renovatie van het Volkspark past binnen deze ambitie. Als belangrijke schakel in het groenblauwe netwerk van Enschede draagt het Volkspark bij aan recreatie, gezondheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en ontmoeting.

Wij investeren de komende jaren in meer bomen, bloemrijke bermen, groene ontmoetingsplekken en het vergroenen van versteende locaties. Groen zorgt voor verkoeling tijdens warme perioden, helpt wateroverlast voorkomen en draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Tegelijkertijd weten wij dat groen meer doet dan dat. Het vermindert stress, stimuleert beweging, brengt mensen samen en helpt eenzaamheid en gezondheidsachterstanden tegen te gaan. We hebben de concrete ambitie in 2030 'Groenste stad van Europa' te worden.

Groene ontmoetingsplekken zijn daarom niet alleen parken of speelvoorzieningen. Samen met wijkteams, welzijnsorganisaties, sportverenigingen en bewoners zetten wij deze plekken actief in voor ontmoeting, bewegen en welzijn. Door spelen, sporten, wandelen en ontmoeten te combineren versterken wij de sociale samenhang in wijken en buurten en bouwen wij aan sterke gemeenschappen.
Een aantrekkelijke leefomgeving is ook een veilige leefomgeving. Daarom blijven wij investeren in goede verlichting, sociale veiligheid in parken en ontmoetingsplekken en een zichtbare aanpak van overlast, vervuiling en verloedering. Iedereen moet zich prettig en veilig voelen in zijn eigen buurt, zowel overdag als 's avonds.

6.1 AFVAL

Een schone stad begint bij gezamenlijke verantwoordelijkheid. Afvalinzameling moet eenvoudig, toegankelijk en betaalbaar zijn, terwijl onze openbare ruimte schoon en prettig blijft om in te wonen, werken en recreëren. Inwoners die hun afval netjes scheiden en aanbieden, mogen niet de dupe worden van mensen die de regels bewust negeren.

Illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen zorgen voor ergernis, trekken extra vervuiling aan en doen afbreuk aan de leefbaarheid van wijken en buurten. Daarom intensiveren wij de handhaving met extra cameratoezicht bij afvalcontainers, gerichte controles op bekende dumpingslocaties en een hogere pakkans voor overtreders. Waar nodig scherpen wij het beleid rondom illegale bijplaatsingen verder aan.

Wij blijven uitgaan van het principe van bronscheiding: afval zoveel mogelijk thuis scheiden, zodat waardevolle grondstoffen behouden blijven en opnieuw kunnen worden gebruikt. Tegelijkertijd zetten wij in op het versterken van de circulaire economie, het terugdringen van verspilling van grondstoffen en voedsel en het stimuleren van hergebruik. Afval zien wij niet als restproduct, maar als een bron van waardevolle grondstoffen.

Afvalvoorzieningen moeten aansluiten bij het dagelijks leven van inwoners. Daarom kiezen wij voor logische en goed bereikbare locaties waar mensen toch al komen. We onderzoeken verruiming van de openingstijden van onze afvalbrengpunten en bekijken hoe deze locaties kunnen bijdragen aan hergebruik, bijvoorbeeld door een kringloopfunctie toe te voegen. Ook zetten wij in op uitbreiding van het aantal statiegeldmachines op strategische plekken in de stad en onderzoeken wij de mogelijkheid om bij winkelcentra afvalbrengpunten voor verschillende soorten huishoudelijk afval te realiseren.

6.2 KLIMAATADAPTATIE

De gevolgen van klimaatverandering zijn ook in Enschede steeds zichtbaarder. Hevige regenbuien, langere periodes van droogte en toenemende hitte hebben direct invloed op de leefbaarheid van onze stad. Dat werd pijnlijk duidelijk tijdens de extreme regenval in Pathmos in 2024, waar straten en woningen te maken kregen met ernstige wateroverlast. De afgelopen jaren hebben wij met het Groen Ambitieplan, het GroenBlauw Programma, klimaatadaptieve herinrichtingen en het herstel van biodiversiteit en waterstructuren belangrijke stappen gezet. Die koers zetten wij niet alleen voort, maar wij verhogen ook het tempo. Wij vergroenen sneller en ambitieuzer, met extra aandacht voor versteende wijken waar de effecten van hitte en wateroverlast het grootst zijn. Daarbij versterken wij de verbinding tussen parken, groenstructuren, waterlopen en het buitengebied, zodat een robuust groenblauw netwerk ontstaat dat bijdraagt aan biodiversiteitsherstel, verkoeling, waterberging en een betere luchtkwaliteit.

Klimaatadaptatie wordt een vanzelfsprekend onderdeel van de ontwikkeling van onze stad. Niet als afzonderlijk programma, maar als uitgangspunt bij woningbouw, onderhoud, herinrichting van straten en pleinen en de inrichting van de openbare ruimte. Elke investering in de stad moet bijdragen aan een Enschede dat beter bestand is tegen hitte, droogte en extreme neerslag.

Met Pathmos 2050 laten wij zien hoe klimaatadaptatie, vergroening, waterberging, leefbaarheid en gezondheid hand in hand kunnen gaan. De lessen uit Pathmos gebruiken wij niet alleen voor deze wijk, maar voor heel Enschede. Zo werken wij stap voor stap aan een stad die beter bestand is tegen extreme weersomstandigheden en tegelijkertijd groener, gezonder en aantrekkelijker wordt.
Ook trekken wij samen op met inwoners, woningcorporaties, ondernemers en maatschappelijke partners. Klimaatadaptatie stopt niet bij de erfgrens van de gemeente. Door vergroening van particuliere terreinen, schoolpleinen, bedrijventerreinen en woningbouwlocaties te stimuleren, vergroten wij gezamenlijk de veerkracht van onze stad.

6.9 BUITENGEBIED EN DORPEN

Onze dorpen en het buitengebied vormen een onmisbaar onderdeel van de identiteit van Enschede. De kracht van Lonneker, Glanerbrug, Boekelo en Usselo zit in hun eigen karakter, sterke gemeenschappen en hoge leefkwaliteit. Die eigenheid koesteren wij en willen wij verder versterken.

Wij hechten grote waarde aan het Twentse coulisselandschap dat onze stad omringt. Het buitengebied is een kernkwaliteit van Enschede en verdient bescherming. Daarom behouden wij het open landschap, versterken wij natuur, biodiversiteit en recreatie en bieden wij ruimte aan ontwikkelingen die passen bij het karakter van het gebied.
De kaders van de Visie Landelijk Gebied en de Gids Buitenkans blijven daarbij onverminderd van kracht. Tegelijk houden wij ruimte voor gerichte uitbreiding aan de stadsranden, mits deze ruimtelijk en beleidsmatig verantwoord is. Zo combineren wij bescherming van ons landschap met de ruimte die nodig is voor de ontwikkeling van onze stad.

Leefbare dorpen vragen om meer dan alleen behoud. Daarom zetten wij in op een toekomstbestendig voorzieningenniveau, goede bereikbaarheid en voldoende ruimte voor wonen, ontmoeten, ondernemen en verenigen. Jongeren moeten in hun eigen dorp kunnen blijven wonen en ouderen moeten er zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven leven. Voorzieningen zoals dorpshuizen, sportverenigingen, basisscholen en ontmoetingsplekken spelen daarbij een cruciale rol. Daarom ontwikkelen wij deze periode de Ontmoetingsplek Glanerbrug, waarmee een belangrijke impuls wodt gegeven aan de leefbaarheid, sociale samenhang en vitaliteit van het dorp.
Met deze aanpak investeren wij niet alleen in het behoud van onze dorpen en het buiten-gebied, maar ook in hun toekomst. Dorpen moeten niet achteruitgaan, maar aantrekkelijk blijven voor huidige én nieuwe generaties inwoners. Het buitengebied blijft een plek waar wonen, werken, recreëren, landbouw en natuur in balans met elkaar kunnen bestaan.

7. DUURZAAMHEID, ENERGIE EN TOEKOMSTBESTENDIGHEID

Wij committeren ons aan de ambitie om Enschede in lijn met het Klimaatakkoord in 2050 klimaatneutraal en circulair te maken, met oog voor betaalbaarheid, leveringszekerheid en draagvlak voor inwoners. We proberen minder energie te gebruiken, meer energie op te slaan en duurzamer energie op te wekken. Ook voor andere grondstoffen gebruiken we deze denkwijze: we gaan verspilling tegen, gaan bewust om met natuurlijke hulpbronnen en intensievere onze circulaire economie. Daarbij kiezen wij voor een realistische en haalbare aanpak waarin duurzaamheid hand in hand gaat met economische ontwikkeling, innovatie en een sterke leefomgeving.

Voor groei en verdere ontwikkeling van Enschede is energie nodig op alle fronten. Daarbij is het uitgangspunt dat duurzaamheid een middel is om de biodiversiteit, leefbaarheid en toekomstbestendigheid van onze leefomgeving te vergroten. Daarnaast, en minstens zo belangrijk, zijn lagere energiekosten direct merkbaar in de portemonnee van onze inwoners. Energie die niet wordt verbruikt, hoeft immers ook niet te worden opgewekt.

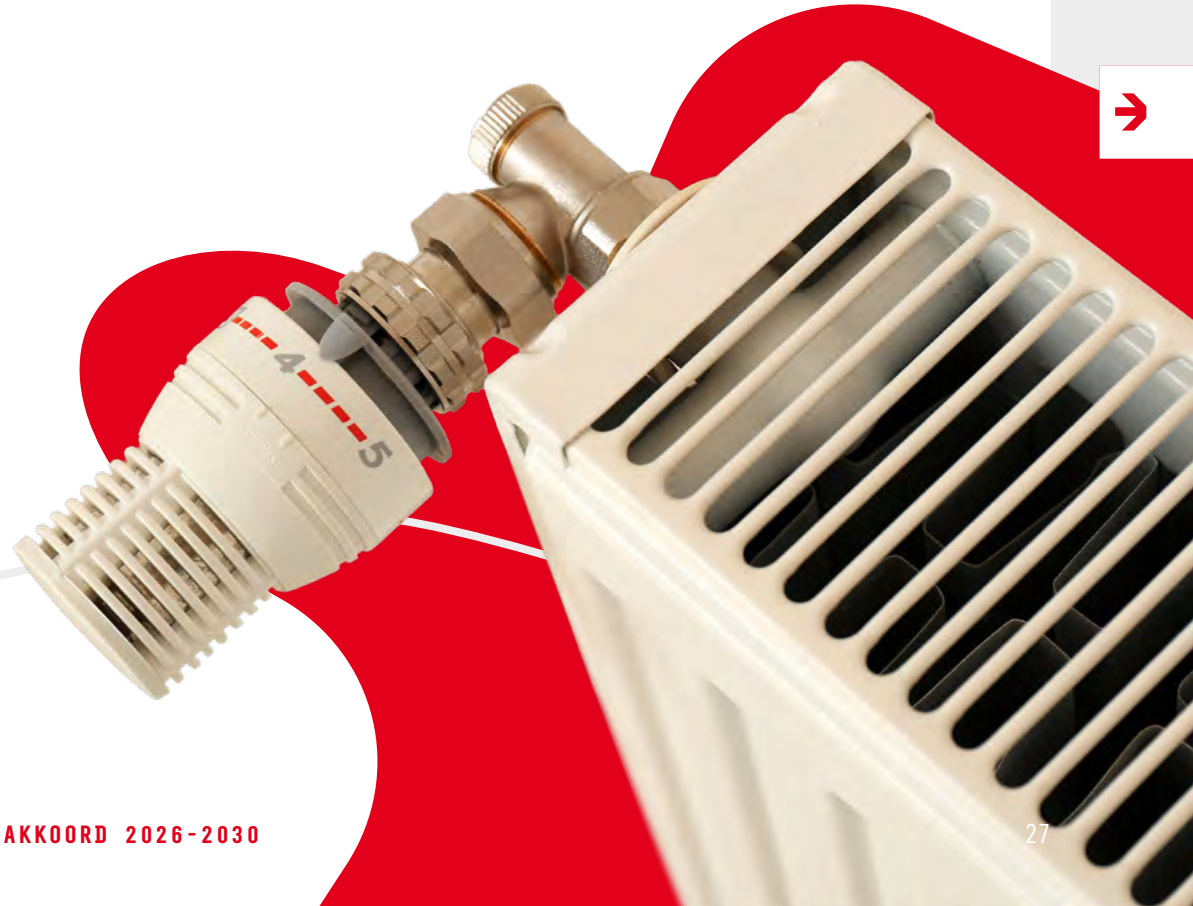
7.1 NETCONGESTIE TOPPRIORITEIT

Het zoeken naar oplossingen voor netcongestie is topprioriteit in deze periode. Bij nieuwe ontwikkelingen nemen we beschikbaarheid van energie en netcapaciteit vanaf het begin mee. We zetten in op het verminderen van piekbelasting op het energienet en op het beter benutten van de beschikbare netcapaciteit.

In gebiedsontwikkelingen reserveren we ruimte voor energie-infrastructuur. Samen met netbeheerders, bedrijven en kennisinstellingen werken we aan de uitbreiding van het elektriciteitsnet en het versnellen van noodzakelijke investeringen in de energie-infrastructuur. Bij het versnellen van de netuitbreiding zijn het Rijk en de provincie belangrijke partners. Voor innovatieve pilots en experimenten creëren we ruimte.

7.2 SLIM OMGAAN MET ENERGIE

Slimme energieopslag, het verder verduurzamen van woningen, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven, en betere isolatie zijn middelen waar we maximaal op inzetten. Bij nieuwe ontwikkelingen combineren we waar mogelijk zonnepanelen met slimme energiesystemen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet.
Daarnaast ontwikkelen wij een gemeentelijke zonnekaart met kansen voor zonnepanelen, energieopslag en laadinfrastructuur. De kaart geeft inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties inzicht in de mogelijkheden voor duurzame energieopwekking en ondersteunt de gemeente bij gebiedsontwikkeling, woningbouw en vergunningverlening.
We streven naar een verantwoorde balans tussen leveringszekerheid, betaalbaarheid en keuzevrijheid voor inwoners. Niemand mag voor de keuze komen te staan tussen het verwarmen van zijn woning en het doen van boodschappen. Door energie dichter bij huis op te wekken en slim te benutten, houden we meer regie op onze energievoorziening en worden we minder afhankelijk van externe energiebronnen.
Wij ondersteunen inwoners actief bij het verduurzamen van hun woning en benutten beschikbare Rijksmiddelen maximaal voor isolatie- en energiebesparende maatregelen.
Met woningcorporaties maken wij afspraken om de verduurzaming van sociale huurwoningen verder te versnellen.
Ons gemeentelijk vastgoed verduurzamen wij waar mogelijk versneld en maken wij toekomstbestendig en energiezuinig.

7.3 DUURZAME BEDRIJVENTERREINEN EN ENERGY HUBS

Wij stimuleren duurzaamheidsmaatregelen bij bedrijven en zetten nadrukkelijk in op slim energiegebruik. Op bedrijventerreinen stimuleren wij smart energy hubs, gezamenlijke batterijopslag en samenwerking tussen bedrijven om energie slimmer op te wekken, op te slaan en te gebruiken.

Waar mogelijk benutten wij restwarmte en nieuwe technieken die bijdragen aan een betrouwbare en duurzame energievoorziening. Daarbij blijven wij openstaan voor innovaties en onderzoeken wij welke rol onder andere waterstof en andere energiedragers kunnen spelen in de energietransitie.

We onderzoeken met bedrijventerreinen hoe duurzaamheidsmaatregelen gestimuleerd of mogelijk verplicht gesteld worden.

7.4 GEMEENTELIJK DUURZAAMHEIDSFONDS

Wij richten een gemeentelijk revolverend duurzaamheidsfonds op waarmee investeringen in energiebesparing, verduurzaming, energieopslag en innovatieve energieoplossingen kunnen worden ondersteund. Terugbetalingen vloeien terug in het fonds, waardoor middelen steeds opnieuw kunnen worden ingezet voor nieuwe projecten. Zo creëren wij een blijvende impuls voor de verduurzaming van woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen in Enschede. Hiernaast blijven we gebruik maken van isolatiebonnen. Energie die niet 'verdampt' hoeft immers ook niet opgewekt te worden.

7.5 WARMTE EN TWENCE

Om onze stad blijvend een prettig woonklimaat te hebben (warm in de winter en koel in de zomer) werken we op dit moment al volop aan de warmtetransitie. In wijken waar dat aantoonbaar betaalbaar, betrouwbaar en logisch is, versnellen we daarom het uitrollen van het warmtenetten. Kwetsbare en kansrijke wijken zijn daarbij het eerst aan de beurt: daar rendeert elke geïnvesteerde euro immers het meest. Warmteoplossingen moeten voor inwoners betaalbaar, betrouwbaar en uitlegbaar zijn.

Twence is voor Enschede een belangrijke partner in de verduurzaming en loopt voorop in innovaties zoals een CO_2-afvanginstallatie en is een belangrijke versneller van de energietransitie. Het hergebruik van restwarmte van Twence speelt een belangrijke rol bij het verduurzamen van bedrijfsprocessen en van woningen en het verminderen van de uitstoot van CO_2. Door warmte die anders verloren zou gaan nuttig in te zetten, versterken we zowel de circulaire economie als de leveringszekerheid van onze energievoorziening.

WINDENERGIE

Wij zijn tegen de plaatsing van grootschalige windturbines in of nabij kwetsbare natuurgebieden. Het Aamsveen is een uniek natuurgebied van (inter)nationale betekenis en geen geschikte locatie voor grootschalige windenergie. Daarom zetten wij de juridische procedures tegen de door de provincie aangewezen windlocatie bij het Aamsveen onverminderd voort en blijven wij ons verzetten tegen de daadwerkelijke plaatsing van windturbines op deze locatie.

Duurzame energieprojecten moeten kunnen rekenen op draagvlak bij inwoners en passen binnen de kwaliteit van de leefomgeving. Daarom zijn wij kritisch op de ontwikkeling van megawindturbines die een onevenredig grote impact hebben op landschap, natuur en woonomgeving. Bij de keuze voor locaties geven wij nadrukkelijk de voorkeur aan gebieden waar de impact op natuur, landschap en leefomgeving beperkt blijft en alternatieven beschikbaar zijn.

Tegelijkertijd nemen wij verantwoordelijkheid voor de energietransitie. Daarom gaan wij met het nieuwe provinciebestuur in gesprek over het alternatief in het havengebied. Daarbij gaan wij uit van een alternatief met windturbines van maximaal 150 meter hoog. Deze locatie sluit beter aan bij de ruimtelijke en economische structuur van Enschede, ligt op grotere afstand van kwetsbare natuurgebieden en beschikt over goede aansluitmogelijkheden op de bestaande energie-infrastructuur. Het havengebied zien wij nadrukkelijk als alternatief voor de door de provincie aangewezen locaties en niet als een aanvullende locatie voor windenergie binnen Enschede.

8. ECONOMIE, WERK, INNOVATIE EN ONDERNEMERSCHAP

Als het goed gaat met onze lokale en regionale economie, dan gaat het goed met onze stad. We blijven de economie stimuleren waar we dat kunnen en waar werk zekerheid biedt en waarde toevoegt. We blijven ons ook de komende jaren inzetten voor een gezond vestigings- en ondernemingsklimaat, een bruisende binnenstad en voldoende aanbod van kunst en cultuur. We investeren in werk en innovatie, met ruimte voor ondernemerschap.

8.1 INVESTEREN IN RUIMTE VOOR WERK: STRATEGISCHE INVESTERINGSAGENDA

Als stad moeten we continu blijven investeren en in goede tijden de basis leggen voor de toekomst. De strategische investeringsagenda waarmee we om die reden zijn gestart, zetten we voort. Deze agenda dient ook als spaarpot voor cofinanciering: geld dat we zelf inleggen als we provincie, Rijk of Europa om bijdragen vragen.
We reserveren binnen de Strategische Investeringsagenda nadrukkelijk middelen voor economie en werken. Daarmee kunnen we herstructurering, transformatie en schuifruimte (ruimte om bedrijven tijdelijk of definitief te verplaatsen) op werklocaties aanjagen. We onderzoeken de vorming van een revolverend herstructureringsfonds, waarmee verouderde locaties kunnen worden aangepakt, bedrijven waar nodig kunnen worden verplaatst en opbrengsten opnieuw worden ingezet voor economische gebiedsontwikkeling. Zo geven we bedrijventerreinen en werklocaties een kwaliteitsimpuls en voorkomen we dat economische groei vastloopt door gebrek aan ruimte. We zetten in op publiekprivate samenwerking, zodat ondernemers, andere partijen en gemeente elkaar kunnen helpen.

8.2 TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES EN BETAALBARE WERKPLEKKEN

We investeren in voldoende en toekomstbestendige werklocaties. Nieuwe (doorgroei-) bedrijventerreinen moeten veilig, aantrekkelijk en duurzaam zijn. Tegelijk benutten we bestaande bedrijventerreinen slimmer en intensiever. We stimuleren de samenwerking tussen ondernemers in een gebied. Voor jonge ondernemers en starters creëren we meer betaalbare werkplekken, bijvoorbeeld door oude kantoorpanden en bedrijfshallen strategisch aan te kopen of te transformeren. Zo houden we talent in de stad en bieden we ruimte aan nieuwe bedrijvigheid, met name binnen techniek, innovatie en creatieve maaksectoren, vanuit de voor Twente zo belangrijke sleuteltechnologieën: technologieën die bepalend zijn voor de economie van de toekomst. We zetten ons in voor het maximale behoud van onze maakindustrie.

De samenwerking in Novel-T en met Twenteboard zetten we voort. Tegelijk onderzoeken we waar en hoe de samenwerking effectiever kan.

8.3 KENNISPARK, VREDESTEIN EN TECHNOLOGYBASE

Kennispark Twente ontwikkelen we verder tot een nationaal en internationaal herkenbaar innovatiecluster. De focus ligt op sleuteltechnologieën waar Twente sterk in is, kennisontwikkeling, hoogwaardige technologische maakindustrie en samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven.

De Vredesteinlocatie biedt daarbij een unieke kans om het Kennispark substantieel te versterken en uit te breiden als werklandschap van de toekomst. De noodzakelijke planologische stappen die hiervoor nodig zijn, pakken we met voortvarendheid op.

Technology Base Twente krijgt prioriteit als strategische ontwikkel- en testlocatie voor Enschede. Samen met het bedrijfsleven werken we aan een toekomstbestendige positionering van Technology Base (vliegveld) met ruimte voor Defensie, luchtvaartgerelateerde innovatie, onbemande systemen en dronetechnologie. We onderzoeken samen met verschillende partners, zoals Oost NL, Defensie en de provincie Overijssel, of en hoe Kennispark, inclusief het terrein van Vredestein, hier aanvullend een rol in kan vervullen. Enschede wil zich verder ontwikkelen als de dronehoofdstad van Nederland. Dit versterkt onze positie op het gebied van veiligheid, weerbaarheid, innovatie en hoogwaardige werkgelegenheid.

We onderschrijven het belang van een geplande en in ontwikkeling zijnde fotonische chipfabriek (foundry) op Kennispark: New Origin. Samen met onze partners, waaronder de provincie Overijssel, Oost NL, de Universiteit Twente en het bedrijfsleven, zetten we ons in om dit tot een succes te maken en knelpunten op te lossen. Wij willen dit samen doen met het Rijk en voeren hiervoor een actieve lobby.

8.4 HAVENKWARTIER EN PARKWEG

Het Havenkwartier en de Parkweg krijgen een nieuwe economische en stedelijke betekenis. Aan de oostkant zetten we in op verkleuring (een ander soort gebruik van het gebied) naar een aantrekkelijke mix van recreatie, horeca, wonen, groen en kleinschalige innovatieve bedrijvigheid. Daarmee ontstaat een gebied waar economie, verblijfskwaliteit en stedelijke ontwikkeling elkaar versterken. Daarbij zetten we in op minder vervuilende bedrijven.

8.5 INNOVATIEF ENSCHEDE

Enschede kiest voor een actieve overheid die innovatie mogelijk maakt. We gaan concreet aan de slag met testen en experimenteren: de gemeente als eerste klant van nieuwe producten. We willen dat Enschede bekend staat als een stad waar nieuwe ideeën niet alleen worden besproken, maar ook daadwerkelijk worden uitgeprobeerd en toegepast. We geven ruimte aan circulaire ondernemers. Nieuwe regels maken we zo eenvoudig mogelijk, en alleen als ze echt nodig zijn.
Waar het kan, zetten we duurzaamheid in als motor voor innovatie en werkgelegenheid.

8.6 TALENT, VAKMANSCHAP, ARBEIDSMARKT EN INFORMEEL WERK

Een sterke economie vraagt om voldoende talent. Daarom verbeteren we de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt met meer opleidingen die bestaan uit leren en werken tegelijk, stagegaranties en hoogwaardige leerwerktrajecten. Leven Lang Ontwikkelen maken we tot economische pijler, met extra aandacht voor digitalisering, techniek, zorg, mbo-vakmanschap, zij-instroom en leerwerktrajecten. Internationale studenten zien we als blijvende economische kracht: we begeleiden hen actief naar werk, ondernemerschap en het zoeken naar passende woonruimte in Enschede.

We stimuleren spin-offs (nieuwe bedrijven die voortkomen uit onderzoek) en innovatie van het ROC, hogescholen en de Universiteit Twente. De samenwerking met de kennisinstellingen vinden wij van groot belang voor de toekomst van onze stad. Deze zetten wij voort op basis van bestaande bestuurlijke afspraken.

Werk in de informele sfeer, zoals vrijwilligerswerk bij House of Joy en Stichting Vluchtelingenwerk, stimuleren we. Ook zien we hierin een mogelijkheid een nieuw sociaal netwerk op te bouwen. Dit draagt bij aan het nemen van verantwoordelijkheid en kan de opstap zijn naar een nieuwe toekomst.

Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de Enschedese economie en samenleving. Daarom zetten we in op goede arbeidsomstandigheden, eerlijke beloning en veilige huisvesting van goede kwaliteit. Misstanden zoals uitbuiting, slechte woonomstandigheden en afhankelijkheidsrelaties tussen werk en wonen pakken we actief aan. Dit doen we waar het nodig is in samenwerking met onze buurgemeente Gronau (Duitsland). De expertise van het Kenniscentrum arbeidsmigranten zetten we in waar het kan. Overlastgevende arbeidsmigranten pakken we hard aan.

We verwachten van werkgevers dat zij hun verantwoordelijkheid nemen voor de mensen die zij naar Enschede halen. Samen met werkgevers, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties werken we aan duurzame oplossingen voor huisvesting, begeleiding en integratie.

EEN LEVENDIGE STAD VOOR INWONERS, BEZOEKERS EN ONDERNEMERS

Tot slot versterken we de aantrekkelijkheid van de stad voor bezoekers, inwoners en ondernemers. Dit draagt bij aan een levendige binnenstad, vitale winkelcentra, meer bezoekers en meer kansen voor ondernemers. Het Ondernemersloket van de gemeente is hierin een belangrijke spil. We blijven werken aan een gezellig en onderscheidend centrum met aantrekkelijke winkelstraatjes, veel groen, gevel-tuintjes, goede verblijfskwaliteit en culturele verrassingen. De binnenstad moet niet alleen een plek zijn om te winkelen, maar ook om te ontmoeten, te wonen, te werken, cultuur te beleven en te ondernemen. Waar mogelijk leggen we hierbij de koppeling met onze onderwijsinstellingen als het gaat over podiumkunsten.

WIJ WILLEN HET AANTAL HOTELKAMERS IN ENSCHEDE LATEN TOENEMEN.

We maken het actieprogramma binnenstad structureel. De afgelopen periode is gebleken dat gemeente en ondernemers samen met relatief beperkte middelen veel impact kunnen maken. Via het stimuleringsfonds investeren ondernemers zelf fors mee in projecten, zoals vergroening en tijdelijke verbeteringen in de openbare ruimte. Om ook na 2026 financiële slagkracht en regie te houden, reserveren we structurele middelen voor de binnenstad.

We stellen een meerjarenplan openbare ruimte binnenstad op. Dat doen we bovenop de bestaande afspraken rond openbare ruimte. In dit plan bundelen we budgetten vanuit verschillende beleidsvelden. De coördinatie beleggen we bij het team economie. Zo maken we niet alleen plannen, maar zorgen we ook voor uitvoering en middelen. Onderdeel hiervan zijn heldere afspraken over vergroening, terrassen, uitstallingen, reclame, afval, vergunningverlening en handhaving. Samen met ondernemers zorgen we voor een nette, toegankelijke en aantrekkelijke binnenstad.

We vergroenen de binnenstad en maken haar beter bestand tegen hitte en extreme regenval. We werken aan plannen voor onder andere het Van Heekplein, Kruispunt de Graaff, Achter 't Hofje/Windbrugstraat en de Klokkenplas. De Klokkenplas zien we als een ruwe diamant met de potentie om uit te groeien tot een van de mooiste verblijfplekken van de binnenstad: een groene, intieme plek met de sfeer van een klein stedelijk plein. Voor afloop van de pilot evalueren we de Nachtraad en kijken we hoe we de waarde ervan voor de binnenstad vast kunnen houden.

We maken meer werk van publiekprivate samenwerking. We onderzoeken de invoering van een stadsbreed ondernemersfonds en verkennen de oprichting van een wijkontwikkelmaatschappij voor de binnenstad. Daarin kunnen gemeente, vastgoedeigenaren, corporaties, bewonersorganisaties en private partijen samen investeren in gebiedsontwikkeling, leefbaarheid en sociale programma's. Zo ontstaat meer slagkracht om leegstand en verloedering aan te pakken.

We trekken actief nieuwe bedrijvigheid aan. Vanuit het Ondernemersloket stellen we een acquisi-tieplan op voor de binnenstad. Daarnaast organiseren we praktische initiatieven, zoals Mix & Match-bijeenkomsten waarin vastgoedeigenaren en nieuwe ondernemers of initiatieven aan elkaar worden gekoppeld. Voor straten met veel leegstand, zoals de Haverstraatpassage, maken we gerichte plannen om nieuwe functies, ondernemers en bezoekers aan te trekken. We maken tijdelijke broedplaatsen, plekken voor lokale kunstenaars en pop-ups mogelijk. Daarbij gaat het niet alleen om initiatieven met een commercieel oogmerk, maar bijvoorbeeld ook om een pop-upmuseum of een tentoonstelling.

Op verschillende plekken zien we verloedering van panden en een afnemende uitstraling aan de radialen en invalswegen. We zetten in op een kwaliteitsimpuls, waarbij pandeigenaren actief worden begeleid om te investeren in hun gevels, panden en uitstraling. De stadsbouwmeester kan hierbij een belangrijke rol spelen. Zo worden deze straten weer aantrekkelijker om te bezoeken, te wonen en te ondernemen. We verkennen de mogelijkheden voor streetart om te zorgen voor een verfrissende uitstraling.

We willen inzetten op aantrekkelijke winkelcentra in wijken en een aantrekkelijke entree van de stad via de radialen. We werken aan een visie om winkel leegstand op cruciale plekken in de stad tegen te gaan. En we kijken in hoeverre we kunnen sturen op een aantrekkelijk winkelaanbod. Succesvolle lessen die we geleerd hebben voor een aantrekkelijke binnenstad breiden we uit naar de rest van de stad.

8.8 OPENINGSTIJDEN SUPERMARKTEN

We zijn kritisch op de 24-uurseconomie. De bestaande beperkingen van openingstijden op zondagen blijven gelden. Er komt een uitzondering voor supermarkten. Op de feestdagen (1e paasdag, 1e kerstdag, 1e pinksterdag en nieuwjaarsdag) blijven alle winkels dicht. Parkeren op zon-dagochtend blijft tot 13:00 gratis.

9. MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID EN PARKEREN

We zien mobiliteit als randvoorwaarde voor economische groei, sterke wijken en sociale samenhang. Zonder aandacht voor bereikbaarheid kan Enschede niet verder groeien. Daarom investeren we in goede doorstroming en slimme infrastructuur voor alle vormen van vervoer: lopen, fietsen, openbaar vervoer en de auto en houden we het STOMP-principe, het prioriteren van vervoersmidddelen als uitgangspunt.

9.1 TWEEDE RINGSTRUCTUUR

De groei van Enschede vraagt om een goede bereikbaarheid van de stad en haar economische kerngebieden. Daarom zetten we de ontwikkeling van de tweede ringstructuur voort. Hiermee bouwen we verder op de investeringen en voorbereidingen die de afgelopen jaren al zijn ingezet. Dit draagt bij aan een betere bereikbaarheid, ondersteunt de schaalsprong die we als stad willen maken en zorgt voor een robuuste verkeersstructuur die verkeer beter verdeelt, de singels en woonwijken ontlast en belangrijke economische locaties, zoals Kennispark, de Universiteit Twente, bedrijventerreinen en de binnenstad, goed bereikbaar houdt. Voor deze doorontwikkeling maken we ruimte in de Strategische Investeringsagenda.

In deze bestuursperiode geven we prioriteit aan drie cruciale schakels in deze open ringstructuur:

- De realisatie van de verbinding tussen de Deurningerstraat en de Hengelosestraat via een tracé ten noorden van het Ledeboerpark en ten zuiden van de Universiteit Twente. Daarbij blijft de groene wig het Ledeboerpark verbinden met het buitengebied voor natuur, biodiversiteit, fietsers en voetgangers. Waar nodig treffen we aanvullende maatregelen voor recreatie, natuurontwikkeling en verkeersveiligheid. Deze tracéweg is primair bedoeld als stadsontsluiting en niet voor doorgaand vrachtverkeer. De maximumsnelheid bedraagt 50 km/u, met 30 km/u op de delen die door woongebieden lopen.
- De aansluiting van de Oostweg op de Zuid Esmarkerrondweg. Hiermee realiseren we een volwaardige verbinding tussen Oost-Enschede, Glanerbrug, het Euregio-bedrijventerrein en Zuid-Enschede en versterken we de samenhang van de tweede ringstructuur.
- Een actieve lobby richting Rijk en provincie voor een aansluiting van de Broekheurnerrondweg op de N35 ter hoogte van de Helmerhoek.

Aanvullend zetten we in op een tweede ontsluiting van Glanerbrug. Daarom werken we samen met onze Duitse partners aan een verbinding via Duitsland richting de B54 en de N35. Dit vergroot de bereikbaarheid van Glanerbrug, versterkt de verkeersveiligheid en zorgt voor een robuuster wegennet aan de oostzijde van Enschede. Wij voeren een lobby voor de verbreding van de N35 en de N18.

Bij de verdere uitwerking houden we nadrukkelijk aandacht voor verkeersveiligheid, fietsverbindingen, natuurwaarden, woningbouw en de kwaliteit van de leefomgeving. Nieuwe infrastructuur moet de ontwikkeling van woningen en voorzieningen ondersteunen en mag toekomstige woningbouwlocaties niet onnodig beperken. Daarbij betrekken we bewoners, ondernemers, de Universiteit Twente en andere belanghebbenden vanaf het begin bij de planvorming.

9.2 OPENBAAR VERVOER, FIETS EN PARKEREN

De binnenstad moet bereikbaar blijven voor inwoners en bezoekers. Ook de bereikbaarheid van het Medisch Spectrum Twente en het Stadskantoor houdt onze voortdurende aandacht.

We ontwikkelen Park & Ride-locaties aan de randen van de stad, gecombineerd met goede verbindingen met het openbaar vervoer. Daarnaast zetten we in op meer OV-fietsen op het station, beter fietsparkeren in de binnenstad en rondom het station en tijdelijke of flexibele fietsparkeeroplossingen op locaties waar de druk groot is.

Parkeren moet eerlijk, betaalbaar en voorspelbaar blijven. We houden vast aan de huidige parkeernormen, behouden de voordelige avondtarieven in de gemeentelijke parkeergarages en breiden betaald parkeren alleen uit wanneer daarvoor aantoonbaar draagvlak bestaat onder inwoners van de betreffende wijk.

Daarnaast werken we aan een ondergrondse parkeeroplossing bij het station voor zowel auto's als fietsen. Hiermee verbeteren we de bereikbaarheid van de noordzijde van de binnenstad, versterken we de functie van het station als mobiliteitsknooppunt en creëren we ruimte voor de verdere ontwikkeling van het Stationskwartier.

De ingezette lijn uit de Fietsvisie zetten we door. Dat geldt ook voor de verdere ontwikkeling van de F35 als hoogwaardige fietsverbinding door Twente.

We maken fietsen veiliger en aantrekkelijker. Daarom realiseren we waar mogelijk vrijliggende fietspaden langs de belangrijke invalswegen binnen de bebouwde kom, en zorgen we ervoor dat fietsers en snelverkeer elkaar zo min mogelijk kruisen. Bij nieuwe infrastructuurprojecten staat verkeersveiligheid voor fietsers nadrukkelijk centraal.

De eerste resultaten van het lokaal ingestelde fatbikeverbod zijn positief. Daarom zetten we deze lijn voort.

9.3 REGIONALE BEREIKBAARHEID

Een goed bereikbaar Enschede vraagt om sterke verbindingen met de regio, Nederland en Duitsland. Daarom zetten we ons in voor een volwaardige 2x2-verbinding van de N18, N35 en B54.

Wij zetten in op Bus Rapid Transit (BRT) tussen Enschede en Hengelo. Met snelle, frequente en betrouwbare verbindingen versterken we de bereikbaarheid van beide steden en creëren we een aantrekkelijk alternatief voor de auto.

Daarnaast zetten we in op de ontwikkeling van de Zwolle-Twente-Münsterverbinding, elektrificatie van het spoor naar Gronau, snelle verbindingen met de Randstad en een goede aansluiting op Schiphol. Ook blijven we ons inzetten voor het behoud en de verdere ontwikkeling van de nachttrein. Een goede frequentie van het openbaar vervoer en snelle verbindingen met omliggende stedelijke netwerken zijn cruciaal voor de verdere ontwikkeling van onze stad en regio.

We blijven hierover actief in gesprek met provincie, Rijk, vervoerders en buurgemeenten en trekken waar mogelijk gezamenlijk op.

9.4 VERKEERSVEILIGHEID EN SOCIALE VEILIGHEID IN DE OPENBARE RUIMTE

In de wijken blijft de balans tussen verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid een belangrijk aandachtspunt. Daarom stellen we wijkverkeersplannen op waarin deze belangen zorgvuldig worden afgewogen. Sluipverkeer pakken we aan en verkeersonveilige situaties worden aangepakt. Daarbij geven we extra prioriteit aan veilige routes rondom scholen, sportverenigingen en andere drukbezochte voorzieningen. Ook de verkeers-veiligheid op de Brinkstraat blijft een prioriteit. Samen met bewoners werken wij aan een veilige en leefbare straat.

Ook sociale veiligheid speelt een belangrijke rol in de openbare ruimte. Daarom investeren we in goede verlichting langs fietspaden, wandelroutes, tunnels en andere plekken waar inwoners zich onveilig kunnen voelen. Daarnaast houden we aandacht voor goed begaanbare voetpaden, veilige oversteekplaatsen en een openbare ruimte die uitnodigt om te lopen, fietsen en elkaar te ontmoeten.

De Commissie Enschede Toegankelijk Commissie Toegankelijkheid is een onmisbare gesprekspartner bij het toegankelijk maken en houden van onze stad en haar voorzieningen. Wij willen de commissie eerder en structureler betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen, beleid en gemeentelijke projecten. Samen werken we aan een toekomstbestendige invulling van haar rol, zodat de stem van inwoners voor wie toegankelijkheid essentieel is blijvend wordt gehoord. Blokkade van rolstoeltoegankelijke routes naar OV-haltes door nieuwe deelhubs mag vanzelfsprekend niet meer voorkomen.

10. CULTUUR, SPORT, RECREATIE EN ERFGOED

Een stad die wil groeien en gaat voor brede welvaart moet blijven investeren in cultuur, sport en ecreatie. En zuinig zijn op het Enschedese erfgoed. Het is onze opdracht om Enschede aantrekkelijk te houden. Dat kan alleen met een goed vestigingsklimaat. Kunst en cultuur, sport, bewegen en trots zijn op ons erfgoed zorgen voor ontmoetingen en dragen bij aan het welzijn van onze inwoners, bedrijven en bezoekers. We benutten elkaar beter en vertellen het verhaal van de stad.

10.1 CULTUUR

Cultuur is zuurstof voor de samenleving. Het verbindt mensen, geeft Enschede kleur en identiteit en versterkt tegelijk het vestigingsklimaat. We willen dat cultuur toegankelijk is voor iedereen: voor kinderen, gezinnen, jongeren, makers, verenigingen en bezoekers van onze stad. Daarom investeren we in een breed cultureel aanbod, in ruimte voor lokaal talent en in plekken waar ontmoeting, creativiteit en verbeelding samenkomen.

10.2 CULTUUR VOOR KINDEREN EN GEZINNEN

We organiseren jaarlijks een Enschedese Museumdag, waarbij gezinnen actief worden uitgenodigd om kennis te maken met onze musea. De bibliotheek blijft een plek voor lezen, ontmoeten en leren. Het rijksbeleid hierover voeren we uit. We blijven cultuureducatie stimuleren.

10.3 CREATIEVE BROEDPLAATSEN EN RUIMTE VOOR MAKERS

We zetten sterker in op creatieve broedplaatsen. Dit zijn plekken waar creatieve inwoners, onderwijs en bedrijfsleven elkaar ontmoeten en waar nieuwe ideeën kunnen ontstaan. We onderzoeken ook in regionaal verband de manier waarop we deze langjarig kunnen (co)financieren.

Broedplaatsen dragen bij aan innovatie, talentontwikkeling en de aantrekkings-kracht van Enschede. Daarom willen we zorgen voor vaste en betaalbare huisvesting, zodat deze plekken duurzaam kunnen groeien. We geven amateurs de ruimte binnen de bestaande subsidies en zorgen daarbij dat het bereik van de subsidies groter wordt zodat deze beter kunnen worden benut. Ook kijken we of er aanvullend creatieve werkruimte en ateliers nodig zijn.

10.4 INITIATIEVEN UIT DE STAD

We geven meer ruimte aan initiatieven uit de stad. Ideeën van inwoners, makers en culturele organisaties ondersteunen we actief. Daarbij verlagen we drempels, werken we vanuit vertrouwen en bieden we ondersteuning waar dat nodig is. We stimuleren kleine evenementen en activiteiten. Daarbij onderzoeken we meerjarige vergunningen voor kleinschalige evenementen om administratieve lasten te beperken.

Amateurkunst blijft voor ons een belangrijk onderdeel van het culturele ecosysteem. Verenigingen, koren, orkesten en gezelschappen zorgen voor ontmoeting, talentontwikkeling en leefbaarheid in wijken en buurten.

Daarom blijven we amateurkunst structureel stimuleren en ondersteunen. We gaan samen met de scholen verbindingen leggen tussen amateurkunst, verenigingen en scholen.

Verder willen we lokaal muziektalent meer podium geven bij evenementen en activiteiten in de stad. Zo geven we talent de kans om door te groeien. Waar mogelijk sluiten we hierbij aan op bestaande initiatieven.

Daarmee bouwen we aan een stad waar talent niet alleen ontstaat, maar ook zichtbaar wordt en zich verder kan ontwikkelen.

10.5 BIS INSTELLINGEN, AKI EN CULTUURSUBSIDIES

Enschede kent vijf culturele instellingen die deel uitmaken van de landelijke Culturele Basisinfrastructuur (BIS): Nederlandse Reisopera, Phion (Orkest van Gelderland en Overijssel), Theater Sonnevanck, organisatie Planetart en Tetem. We blijven ons ervoor inzetten dat dit ook de komende jaren zo blijft.

Al decennialang vormt AKI een onmisbare pijler onder het culturele, creatieve en innovatieve woon- en werkklimaat van Enschede en Twente. De kunstenaars, vormgevers, mediaprofessionals, ontwerpers en andere creatieve makers die hier zijn opgeleid, spelen een essentiële rol in ons cultureel ecosysteem en onze regionale economie. Op dit moment ligt er een advies over de toekomst van de kunstopleidingen in Enschede. Om de noodzakelijke versterking en doorontwikkeling te realiseren, blijft intensieve en structurele samenwerking tussen onderwijs, het bedrijfsleven, culturele instellingen en regionale partners nodig. Het gemeentebestuur van Enschede blijft zich hiervoor inzetten. De lobby voor een herkenbare en zichtbare investering in de doorontwikkeling van het huidige aanbod aan kunstopleidingen, met stevige verankering in Enschede, zetten we voort.

We blijven de komende jaren inzetten op het verstrekken van cultuursubsidies. Dat doen we op basis van onze eerder vastgestelde cultuurnota. De evaluatie voor het verstrekken van nieuwe cultuursubsidies voeren we versneld uit.

10.6 HUISVESTING CULTUUR: HET WARENHUIS

We zetten de plannen door van het nieuwe Warenhuis: de culturele huiskamer van de stad en het gezamenlijke thuis van Bibliotheek Enschede, Concordia en Theater Sonnevanck. We kopen het Warenhuispand (oude V&D) versneld aan. Het Warenhuis wordt een plek om te ontmoeten, ontdekken en creëren, van vroeg tot laat.

Met een veelzijdig aanbod voor gezinnen, studenten, makers en cultuurgenieters versterkt het de binnenstad en draagt het bij aan een levendige, aantrekkelijke en toekomstbestendige stad.

10.7 KERKENVISIE

We hebben aandacht voor de huisvestingsvraag van groeiende kerkgenootschappen en ondersteunen waar mogelijk. We koppelen dit onder andere aan de eerder opgestelde kerkenvisie, waar we verder invulling aan geven. Onze inzet is om kerkgebouwen zoveel mogelijk voor hun oorspronkelijke bestemming te behouden. Als dat niet mogelijk is, dan zetten we in op een mooie en respectvolle invulling van het religieuze culturele erfgoed in de stad.

10.8 SPORT

Sport is leuk, gezond, draagt bij aan het welzijn en welbevinden en heeft ook een belangrijke maatschappelijke functie. Het zorgt voor binding in wijken en buurten en brengt mensen met diverse achtergronden bij elkaar. Beweging en veilig toegankelijke sport zijn de komende vier jaar een belangrijk aandachtspunt. We blijven sporten en bewegen stimuleren. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om te sporten, kinderen in het bijzonder. Ook kinderen uit een gezin met een kleine portemonnee of mensen met een beperking. We zetten sport ook preventief in.

De wens voor een extra sporthal in Enschede is groot. We maken gebruik van de koppelkans slim te investeren in een nieuwe breedtesporthal in combinatie met onderwijshuisvesting om onze sportverenigingen meer (passende) ruimte te bieden.

10.9 BSS NOTA

De nota Bewegen, Sporten en Spelen (BSS) blijft ook de komende jaren het kader voor het uitvoeren van dit beleid. Op basis van de buurtplannen kijken we wat nodig en financieel mogelijk is om alle ambities te realiseren. Daarbij kijken we of er slimme combinaties in de wijken zijn te maken van verschillende voorzieningen; ook dichtbij, bijvoorbeeld door schoolpleinen open te stellen voor het spelen van kinderen na schooltijd.

Bij onderhoud van parken kijken we naar de mogelijkheid van het plaatsen van buitenspeeltoestellen.

We blijven onze inwoners actief informeren over mogelijkheden die er zijn om te sporten en te bewegen.

We werken samen met partners in de stad, onder andere waar het gaat om de toegankelijkheid van sport.

10.10

FC TWENTE

FC Twente als betaald voetbalorganisatie zien we als de trots van onze stad en de regio. De sociaal-culturele impact is groot. Zowel de heren als de dames van FC Twente laten sportieve prestaties zien.

Samen met FC Twente realiseren we op het Diekmanterrein een topsportcampus.

De sociaal-maatschappelijke projecten van FC Twente voor inclusie en kansen voor iedereen (Scoren in de Wijk) juichen we toe.

Ook andere verenigingen in onze stad zetten Enschede op de kaart. Daar zijn we trots op. Deze trots blijven we delen door sportevenementen naar onze stad te halen.

10.11

IJSBAAN TWENTE

Om de toekomst van de IJsbaan Twente veilig te stellen, heeft de gemeente Enschede in 2025 het beheer en de exploitatie voor minimaal tien jaar gegund aan sportorganisatie Optisport. Omdat het hier een regionale voorziening betreft vinden we dat ook regiogemeenten op de een of andere manier zouden moeten bijdragen aan deze voorziening. We onderzoeken de mogelijkheden hiertoe.

10.12

OPDRACHT SES

We financieren de Stichting Enschedese Speeltuinen (SES). De SES heeft de opdracht om de beheerde speeltuinen te besturen. We werken op basis van een vast te stellen realisatieplan aan het moderniseren en verbeteren van speeltuinen, zodat ze toekomstbestendig zijn.

10.13

MULTIFUNCTIONELE SPORTCOMPLEXEN EN CLUSTERING SPORTPARKEN

Ook de komende periode blijven we het belang van toekomstbestendige, duurzame en multifunctionele sportcomplexen onderschrijven. De onder het vorig college ingezette koers om het aantal sportparken terug te brengen, de zogeheten clustering, zetten we voort.

De toekomst van de sportaccommodaties en -voorzieningen in Enschede heeft onze aandacht. We zien hierin in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de verenigingen zelf. De gemeente is bereid hierbij faciliterend op te treden. De bestuurlijke opdracht naar een toekomstbestendige sportinfrastructuur wordt uitgevoerd.

10.14 SPORTAAL

Sportaal vervult een belangrijke rol in de breedtesport in onze gemeente. Zij voert de opdracht uit om ruimte te bieden aan onze inwoners om te sporten en te bewegen. We verlengen de opdracht met Sportaal. Daarbij willen we dat Sportaal zich ook de komende jaren verder ontwikkelt als een klantgericht bedrijf dat hierop aanspreekbaar is. Daarbij vragen we nadrukkelijk aandacht voor het samen met de gemeente nastreven van de doelen uit de BSS-nota. Daaronder verstaan we ook het stimuleren van sporten en bewegen in onze wijken en buurten. We zien nu geen reden om de taken weer bij de gemeente zelf onder te brengen.

10.15 RECREATIE

Enschede is een echte fietsstad waarbij de stad en het buitengebied zich prima lenen voor fietsen. We blijven investeren in versterking en betere ontsluiting van recreatieve netwerken zoals fiets- en wandelroutes, met de nadruk op de verbinding tussen het stedelijk centrum en ons buitengebied. Waar nodig kijken we hoe we het Rondje Enschede langs de groene randen van de stad en door het centrum, met diverse pleisterplekken en recreatieve locaties kunnen verfraaien.

10.16 ERFGOED

We koesteren het erfgoed van Enschede. De verhalen van onze stad vormen een bron van trots en inspiratie voor de toekomst. Door erfgoed te behouden en verhalen zichtbaar te maken, versterken we de identiteit van Enschede. Als een integrale erfgoedvisie kan bijdragen aan het behoud en beheer van erfgoed en monumenten, gaan we hiermee aan de slag.

We zoeken een herkenbare plek in de stad voor de gerestaureerde tram, zodat we dit bijzondere Enschedese erfgoed voor en in Enschede behouden en zichtbaar maken.

11. BESTUUR EN FINANCIËN

Een sterke stad die wil groeien doet dit vanuit het besef dat de gemeente er is voor inwoners, niet andersom. Een sterk bestuur is zichtbaar in de wijken, luistert naar inwoners en neemt verantwoordelijkheid voor duidelijke keuzes in en buiten de stad. Dat vraagt om gezonde gemeentelijke financiën.

DE GEMEENTE ALS PARTNER VAN INWONERS

We bouwen aan een overheid die naast inwoners staat in plaats van tegenover hen. Minder bureaucratie, korte lijnen en snel handelen zijn daarbij het uitgangspunt. Initiatieven vanuit de samenleving krijgen ruimte en ondersteuning.
De gemeente denkt mee, helpt vooruit en werkt vanuit vertrouwen.

Daarom:

- Reageren we snel op aanvragen en meldingen;
- Communiceren we helder en begrijpelijk;
- Maken we gemeentelijke informatie beter vindbaar en toegankelijk;
- Verbeteren we de digitale dienstverlening;
- In het kader van rechtsbescherming willen we toegang tot sociale raadslieden bieden,
- Versterken we wijkgericht werken en stadsdeelmanagement.
- Kijken we waar maatwerk mogelijk is.

11.2 MEER ZEGGENSCHAP VOOR INWONERS

Inwoners weten zelf het beste wat er speelt in hun straat, buurt of dorp. Daarom versterken we inwonersparticipatie en geven we wijk- en dorpsraden een stevigere positie. Wijkbudgetten blijven behouden en worden ingezet voor initiatieven die zichtbaar bijdragen aan leefbaarheid, ontmoeting en sociale samenhang.

We kiezen voor:

- Waar mogelijk en wenselijk rechtstreeks gekozen wijk- en dorpsraden;
- Meer ruimte voor bewonersinitiatieven;
- Online én fysieke participatie;
- Duidelijke verwachtingen vooraf over inspraak en besluitvorming;
- Een gemeente die zichtbaar aanwezig is in de wijk.

We zien de toegevoegde waarde van wijk- en dorpsraden en het belang van stadsdeelcommissies en participatie in diverse vormen. Ook buurtkringen zijn voor onze inwoners van waarde. Dat vraagt om een toegankelijke en begrijpelijke gemeente, die uitlegt welke afwegingen achter besluiten zitten. We versterken daarom de communicatie en maken besluitvorming inzichtelijker. Inwoners hebben het recht om te weten waarom een keuze wordt gemaakt, niet alleen dát die wordt gemaakt. Die helderheid houden we vast tot en met de uitvoering.

11.3 INTERNATIONALE KWESTIES EN LOKALE VERANTWOORDELIJKHEID

We hebben respect voor de zorgen en emoties die internationale gebeurtenissen oproepen. Tegelijkertijd vinden we het belangrijk om eerlijk en duidelijk te zijn over de rol van de lokale politiek.

Het gemeentebestuur doet daarom geen uitspraken over internationale conflicten en geopolitieke kwesties die geen raakvlak hebben met de bedrijfsvoering, het beleid of het bestuur van Enschede. Die vraagstukken horen thuis op landelijk en internationaal niveau. Dit staat los van de rol van de burgemeester als burgervader: het bijstaan van onze inwoners bij leed in oorlogslanden waarmee zij een binding hebben.

We richten ons op de taken en verantwoordelijkheden waarvoor inwoners ons hebben gekozen: een veilige, leefbare, duurzame, sociale en sterke stad voor iedereen.

11.4

SAMENWERKEN WAAR HET LOONT

Enschede staat sterker door samen te werken binnen Twente, in de Euregio, met andere overheden en partners zoals het onderwijs en het bedrijfsleven.

Intergemeentelijke samenwerking is essentieel voor de aanpak van veel stedelijke en regionale opgaven, doelstellingen en ambities. 'Twente' is het grotere geheel waar we onderdeel van uitmaken.

De ontwikkeling van het stedelijk gebied is belangrijk voor de ontwikkeling van heel Twente. Als Enschede nemen we samen met de andere Twentse steden de verantwoordelijkheid en willen we de motor, aanjager en voortrekker zijn zonder het brede Twentse belang uit het oog te verliezen. Hoe effectiever de samenwerking is tussen de steden Enschede, Hengelo en Almelo, des te beter we in staat zijn de ambities en doelstellingen voor de hele regio te bereiken. Dit geldt voor veel onderwerpen, zoals stedelijke bereikbaarheid, stedelijke cultuur, stedelijke ontwikkeling, gezondheid, het sociaal domein, energiearmoede en lobby.

De afgelopen periode is door de steden Enschede, Hengelo en Almelo geïnvesteerd in de Europese samenwerking door onder andere een gezamenlijke EU-agenda. De komende periode gaan we hiermee door. Dat geldt ook voor de intensieve samenwerking met Duitsland en de Euregio. In het bijzonder zetten we hierbij in op de samenwerking met onze partnerstad Münster en onze buurgemeente Gronau.

Twente kent ook een lange historie in gezamenlijk investeren door overheid, onderwijs en ondernemers. Sinds de oprichting van de Twenteboard is deze triple-helixsamenwerking nog verder geïntensiveerd en geformaliseerd. Dit zetten we door. Dit draagt bij aan de sociaaleconomische structuurversterking van Enschede en Twente.

We zetten de bestuurlijke samenwerking tussen de gemeenten voort. We zien het bestuurlijk overleg tussen de gemeenten (BOSS) als dé plek voor afstemming tussen de gemeenten op tal van gebieden. Dit mag niet leiden tot te veel bestuurlijke drukte en het loslaten van de gemeentelijke autonomie.

De positie van Twente in het nationale programma vitale regio's (NPVR) verzilveren we met een uitvoeringsprogramma waarover Twente met het Rijk langjarige afspraken maakt.

Het lopende investeringsprogramma Agenda voor Twente wordt in deze collegeperiode geëvalueerd. Op basis daarvan en met de kansen die er vanuit het Rijk liggen en nog komen, nemen we een besluit over de toekomstige bijdrage aan de Twenteboard en een mogelijke nieuwe Agenda voor Twente en een uitvoeringsprogramma NPVR.

Voor de taken die we als gemeente in regionaal verband oppakken, organiseren we passende informatievoorziening en betrokkenheid van de gemeenteraad. Waar dit kan, gebruiken we daarvoor de Twenteraad.

De samenwerking met de provincie Overijssel we vanzelfsprekend. Met het toekomstig bestuur van de provincie willen we tot concrete samenwerkingsafspraken komen.

11.5 PUBLIC AFFAIRS EN LOBBY

Als we in Enschede succesvol willen zijn, is het noodzakelijk om tijd en energie te steken in public affairs (het beïnvloeden van besluitvorming) en meer specifiek in lobby. Zowel bestuurlijk als ambtelijk. We stellen een jaaragenda op, brengen sturing en focus aan en zorgen voor doorzettingsmacht in de organisatie. Met partners in de regio waaronder de Twenteboard maken we afspraken over de lobby die we samen doen. Uitgangspunt is: met één geluid naar Den Haag en Brussel.

11.6 DIGITALISERING EN DATASOEVEREINITEIT

Als groeiende stad kan Enschede niet om kunstmatige intelligentie (AI) heen. We zien het als een grote kans en tegelijk ook als een groot risico. We gaan verantwoord om met de mogelijkheden die techniek ons dagelijks biedt. Menselijke maat en menselijk contact blijven voor de gemeente de basis van het dagelijks werk. Dat neemt niet weg dat voor die onderdelen van het werk waar menselijk contact minder relevant is, AI een uitkomst kan zijn. Daarbij is het belang van privacy altijd zwaarwegend en wordt een beslissing over personen altijd door mensen genomen.

Om de bereikbaarheid van de gemeente te garanderen, blijft het mogelijk om niet alleen digitaal, maar ook via andere kanalen in contact te komen met de gemeente. Fysieke loketten zijn daarbij onmisbaar. Daarnaast vinden we dat de keuze voor digitale afhandeling, binnen de wettelijke kaders, moet kunnen worden gemaakt. Digitaal inzicht in aanvragen is een aandachtspunt. We spannen ons ervoor in dat inwoners aanvragen voor producten of vergunningen steeds beter digitaal kunnen volgen.

Kopenhagen en Aarhus in Denemarken laten zien hoe datasoevereiniteit (zelf de baas blijven over je gegevens) goed georganiseerd kan worden. Door het gebruik van open standaarden en transparante afspraken houden zij grip op data en het gebruik daarvan. Dit versterkt het vertrouwen en beschermt belangen. We zien dit als een voorbeeld voor Enschede en we willen daar zo snel mogelijk actie op ondernemen.

11.7 FINANCIEEL GEZOND EN VERANTWOORD

De afgelopen jaren heeft het gemeentebestuur een prudent en beheerst financieel beleid gevoerd, gericht op behoud van een structureel sluitende begroting. We zetten deze lijn voort met een solide, evenwichtig en toekomstgericht financieel beleid, waarbij we ook heel gericht blijven investeren in onze stad. Dit vraagt ook de komende jaren om een strakke financiële beheersing. Nieuwe ambities moeten financieel onderbouwd zijn en structurele lasten worden structureel gedekt, zonder deze door te schuiven naar toekomstige generaties.

We geven alleen geld uit dat beschikbaar is. Structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Gemeenschapsgeld zetten we in waar de maatschappelijke impact het grootst is. Daarbij zoeken we steeds manieren om slimmer en beter te werken. We betrekken partijen in de stad, waaronder ondernemers, bij het verbeteren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van onze begroting.

We blijven ons krachtig inzetten richting Rijk en provincie voor een eerlijk en toereikend gemeentefonds. De prominente rol van Enschede in de lobby naar Den Haag voor voldoende geld voor onze taken zetten we voort. Tegelijkertijd borgen we dat de financiële positie van de gemeente stabiel en robuust blijft.

Daarom:

- We voeren een investeringsgerichte OZB-stijging toe in de eerste twee jaar. De extra OZB-opbrengsten vloeien direct door naar de investeringsagenda. Daarna wordt de OZB buiten de inflatie om niet meer verhoogd.
- Zetten we reserves en doelheffingen uitsluitend in waarvoor zij bedoeld zijn;
- Toetsen we investeringen vooraf op risico's, beheer- en onderhoudskosten;
- Evalueren we beleid structureel op effectiviteit en maatschappelijke opbrengst;
- Stellen we vooraf scherpe doelen bij pilots en stoppen we ermee als het gewenste effect uitblijft;
- Zetten we subsidies gericht in waar de euro het meest oplevert;
- Benutten we (Europese) subsidies en specifieke uitkeringen waar deze bijdragen aan onze doelen;
- Voeren we een prudente en beheerste financiële koers en maken we weloverwogen investeringsafwegingen;
- Betrekken we bij eventuele bezuinigingen ook verbonden partijen, in het bijzonder gemeenschappelijke regelingen.

Het financieel kader start vanuit het begrotingssaldo uit de financiële foto van dit voorjaar. Binnen dit kader maken we, voor 2028 en verder, structureel € 9,8 mln ruimte voor gerichte intensiveringen uit het coalitieprogramma, gedekt door € 10,6 mln aan structurele maatregelen. Per saldo verbetert het begrotingsbeeld, waarbij in de eerste jaren nog tekorten resteren die richting 2030 omslaan in een positief saldo.

(IN MILJOENEN EURO'S)	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo voor coalitieprogramma	**-19,2**	**-14,1**	**-4,2**	**2,9**
Intensiveringen	**-8,7**	**-9,8**	**-9,8**	**-9,8**
Opschaling investeringsagenda	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7
Mobiliteitssysteem passend bij groeiende stad	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Uitvoeringskracht stedelijke ontwikkeling	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
Sporthal breedtesport		-1,0	-1,0	-1,0
Binnenstad stimuleringsfonds	-0,95	-0,95	-0,95	-0,95
Versterken bestuurskracht	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
Novel-T	-0,31	-0,31	-0,31	-0,31
Aanpak woonoverlast structureel borgen		-0,18	-0,18	-0,18
Jeugdparticipatie	-0,12			
Dekking	**11,2**	**10,6**	**10,6**	**10,6**
Aanpassing ramingen op realisatiecijfers	6,8	6,8	6,8	6,8
Investeringsgerichte aanpassing OZB	4,0	4,7	4,7	4,7
Afschaffen hondenbelasting		-0,92	-0,92	-0,92
Vrijval door actualisatie reserves	0,44			
Begrotingssaldo na coalitieprogramma	**-16,7**	**-13,3**	**-3,4**	**3,7**
Ratio weerstandsvermogen	1,36	1,01	0,87	0,85

De coalitie kiest bewust voor:

- Opschaling van de investeringsagenda om de groei- en ontwikkelopgaven van Enschede te ondersteunen;
- Extra investeringen in mobiliteit ter ondersteuning van grootschalige woningbouw; Hiermee wordt gestuurd op samenhang tussen verstedelijking en bereikbaarheid;
- Versterken van de uitvoeringskracht in de organisatie op de stedelijke ontwikkelopgaven;
- Uitbreiding van sporthal faciliteiten voor breedtesport en verenigingsleven;
- Continuering van het binnenstad stimuleringsfonds, Novel-T en de aanpak op woonoverlast;
- Versterken van bestuurskracht passend bij de groei van Enschede, de bijbehorende opgaven en ter versteviging van de positie van Enschede in regionale en landelijke ontwikkelingen;
- Het doorzetten van de initiatieven op jeugdparticipatie in 2027 waarna het vervolg bepaald wordt op basis van evaluatie.

Ter dekking van intensiveringen en om het middelenkader structureel sluitend te houden kiest de coalitie voor:

- Aanpassen van budgetten in de begroting waar de laatste jaren sprake was van lagere realisatiecijfers. Het gaat specifiek om budgetten voor algemene bijstand levensonderhoud, inkomensondersteuning, centrumtaken WMO en lokale WMO. Deze vrijval is beleidsneutraal en leidt niet tot inhoudelijke beleidswijzigingen. Dit past binnen de bewuste lijn van scherp begroten, waarbij structurele ruimte op basis van realisaties wordt benut om middelen doelgericht in te zetten;
- Investeringsgerichte aanpassing van de OZB. De afgelopen jaren is bewust terughoudend omgegaan met verhogingen en zijn andere keuzes gemaakt om de financiële positie op orde te houden. Hierdoor is de belastingdruk in Enschede richting het landelijk gemiddelde bewogen. Met deze investeringsgerichte aanpassing van de OZB wordt ruimte gecreëerd om de komende jaren te investeren in versterking van de stad en haar voorzieningen;
- De hondenbelasting wordt met ingang van 2028 afgeschaft.
- Vrijval van middelen in reserves mogelijk door actualisatie van bestedingsplannen.

De coalitie kiest hiermee voor een lijn van gericht investeren in de stad en weloverwogen dekkingsmaatregelen die leiden tot een gezonde financiële basis aan het einde van de periode.

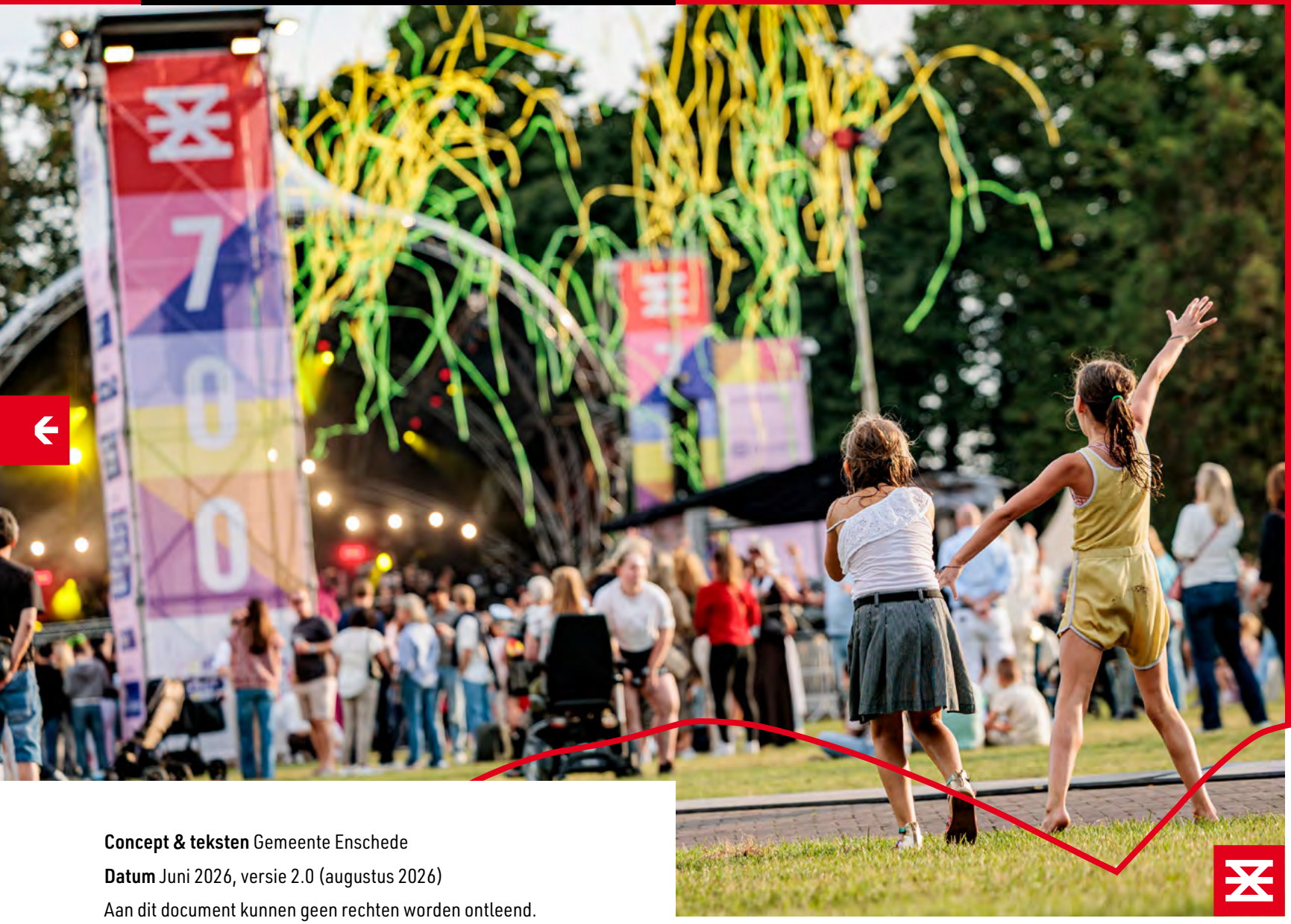
AMBTELIJKE ORGANISATIE

De gemeenteraad stelt de maatschappelijke ambities, beleidsdoelen en financiële kaders vast en weegt deze integraal af bij besluitvorming over begroting en beleid.

Het college stelt een formatieplafond en bewaakt de toepassing. Als nieuwe beleidsopgaven of bestuurlijke ambities leiden tot een capaciteitsvraag die niet binnen het vastgestelde formatieplafond kan worden opgevangen, maakt het college een integrale afweging over prioritering, fasering en herschikking van middelen. Als aanvullende financiële middelen nodig zijn, legt het college hierover een voorstel voor aan de raad.

De concerndirectie bepaalt de inrichting van de ambtelijke organisatie en de verdeling van de capaciteit binnen het door het college vastgestelde formatieplafond. De concerndirectie bewaakt de balans tussen bestuurlijke ambities en organisatorische uitvoeringskracht en adviseert het college hierover.

GEMEENTE ENSCHEDE

Concept & teksten Gemeente Enschede

Datum Juni 2026, versie 2.0 (augustus 2026)

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

ENSCHEDE